Nr. 8 (62)

august 2016

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Muzicianul Mitică Caranda
la 65 de ani

La Mulți Ani, Maestre!

Sumar

CRISTINA STROICI
Arsenalul cu care ne apărăm originea 1
Un om mare dintr-un sat mic 20
ION DOMENCO
Cu dor și drag de tradițiile neamului 2
Își va asuma cineva responsabilitatea pentru vatra lui Sulac? 25
ANGELA URSACHE
Bibliotecile arhivează și cultivă tradiții și obiceiuri naționale 4
Copilărie fericită cu personajele basmelor! 24
LUDMILA NEGRI
„La izvorul Osoiencelor". Festival Național al Dinastiilor 5
GALINA BORDOS
Prietenia în familie 8
SOFIA RĂILEANU
„Coalizare și advocacy pentru îmbunătățirea politicilor publice" 8
LIDIA UNGUREANU
Copilul care trăiește în sufletul meu 9
TATIANA BUTNARU
Sărbătorile Maicii Domnului în spiritualitatea autohtonă 10
MARIANA COCIERU, PAVEL POPA
Sacralitatea estetică a fântânilor în viața ciudeienilor 12
DUMITRU CARANDA
Dorul Colibașului. Melodii de joc de Dumitru Caranda 14
ELENA CAZACU
Copilărie – Pasăre în zări senine 14
PAVEL POPA
Semnificația lumânării raportată la procesiunea de înmormântare a dalbului de bribeag 16
VERA OXENTE
Descoperim localitatea împreună 18
SVETLANA LISA
„Îmbolnăvit de Dumnezeu" 19
ANATOL EREMIA
Destinul cuvintelor. Vocabularul limbii române 20
ECATERINA ODAGIU
„Interferențe culturale"... 21
MARIA BORTĂ
Hramul satului Costești 22
ACULINA POPA
Rezinenii au cinstit portul popular 22
ION DORU
La cireșe de Duminica Mare 23
ALA BUGAI
Sărbătoare la Drochia 24
TATIANA FOLIUȘNEAC, OLGA BURAC
„Femeia în format digital" 26

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE"
nr. 8 (62) august 2016

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă, *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală*
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu, *Teleradio-Moldova*
Veronica Caraulan, *Direcția Cultură mun. Bălți*
Gheorghe Nicolaescu, *Cabinetul metodic al Ministerului Culturii*

Nr.	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2)	16
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori	16
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	16
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	16
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	8
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	12
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	12
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	12
13.	Registrul proceselor–verbale ale ședințelor secțiilor	12
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	12
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr.	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g.	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g.	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g.	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE", NR. 8 (62)

Nr.	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst.de cultură
În funcție de proporția, abonați-instituții de cultură			
1	**Bălți**	**42**	23
În funcție de numărul abonaților			
1	**Ialoveni**	**72**	61
3	**Edineț**	**36**	92
4	**Orhei**	**30**	127
5	**Ungheni**	**39**	126
6	**Fălești**	**45**	122
7	**Călărași**	**34**	90
8	**Criuleni**	**31**	61
9	**Râșcani**	**32**	99
10	**Șoldănești**	**20**	64
11	**Hâncești**	**35**	118
12	**Strășeni**	**18**	71
13	**Glodeni**	**29**	69
14	**Căușeni**	**19**	84
15	**Nisporeni**	**22**	68
16	**Anenii Noi**	**18**	72
17	**Rezina**	**21**	73
18	**Briceni**	**15**	68
19	**Telenești**	**16**	97
20	**Soroca**	**15**	125
21	**Cimișlia**	**17**	74
22	**Florești**	**18**	119
23	**Dubăsari**	**11**	34
24	**Cantemir**	**13**	92
25	**Cahul**	**9**	103
26	**Ștefan-Vodă**	**14**	67
27	**Drochia**	**19**	81
28	**Dondușeni**	**12**	48
29	**Leova**	**10**	70
30	**Sângerei**	**8**	99
31	**Chișinău**	**12**	68
32	**Ocnița**	**8**	68
33	**Basarabeasca**	**4**	25

CRISTINA STROICI, specialist superior DCTST, Ștefan-Vodă

ARSENALUL cu care ne apărăm originea

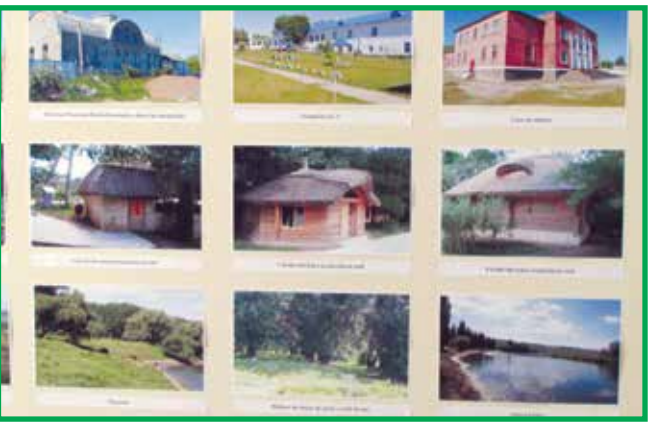

Unul din lucrurile sfinte ale unui popor este originea acestuia cu care își apără identitatea. Fără să-și apere identitatea nu are șanse să existe ca neam. Originile vorbesc despre cine suntem noi. De aceea orice mărturie a istoriei noastre trebuie păstrată cu sfințenie. Una din aceste mărturii sunt negreșit muzeele. Cineva spunea că „*muzeul e arsenalul cel mai puternic cu care un popor își apără originea, identitatea și tot ce a moștenit de la străbuni*” (Iosif Sterca-Șuluțiu). În raionul Ștefan-Vodă avem un arsenal de 19 muzee – mărturie ale trecutului. Ele sunt ca un locaș sfânt asemenea unei bisericuțe. Colecțiile deținute de această coroană de muzee sunt diverse: arheologie, natură, numismatică, filatelie, etnografie, fotografie, documente, ș.a. Această bogată zestre de documente și obiecte reconstituie fragmente din istoria satelor noastre. Avem și secțiuni mai deosebite cum ar fi: camera Ecaterinei Malcoci s. Crocmaz, camera lui Ștefan Ciobanu s. Talmaza, muzeul jucăriilor s. Talmaza, ș.a.

Pe 18 mai s-a marcat *Ziua Internațională a Muzeelor*. Cu acest prilej Direcția Cultură, Tineret, Sport și Turism, în colaborare cu Direcția Generală Educație, sub egida Consiliului Raional, a organizat concursul raional de fotografii „*Muzeele și peisajele culturale din localitatea mea*”, care a urmărit obiectivele: revigorarea ideii de patriotism în strânsă relație cu valorile democratice: respectul, altruismul, toleranța, spiritul civic, implicarea socială, respectul pentru cultura națională; evidențierea valorilor locale, pentru a face cunoscute publicului larg și pentru a constitui un punct de atracție a patrimoniului cultural al ținutului de baștină. Pentru participare muzeele trebuiau să prezinte o expoziție de minim 20 fotografii (A4) care să reflecte: aspecte ale arhitecturii rurale – case vechi și case noi, construcții tradiționale și moderne, monumente de cult sau istorice deosebite, precum și imagini/mărturii ale civilizației lemnului, cum ar fi prispa, zăbrelele, stâlpii și broderia în lemn a cerdacului, grinda, porțile sculptate, fântâni, râul Nistru, cuiburi de cocostârci, arbori seculari ș.a. Au participat douăsprezece muzee din satele: Brezoaia, Carahasani, Căplani, Cioburciu, Copceac, Crocmaz, Feștelița, Răscăieți, Semionovca, Ștefănești, Talmaza și Tudora. Toate au prezentat expoziții impecabile, așezate în rame, ce reflectau satul lor din diferite puncte de vedere: în ansamblu luat dintr-o parte, în amurg, în sărbătoare, ș.a. Pe locul I s-a plasat muzeul „*Din suflet, suflet răsare*” din s. *Talmaza*. Pe locul II – Muzeul multifuncțional „*La bunici*” din s. Tudora și *Muzeul de etnografie și studiere a ținutului natal* din s. Crocmaz; iar pe locul III muzeele: „*La casa părintească*” s. Copceac, *Muzeul de etnografie* s. Răscăieți și „*Renașterea*” s. Carahasani. Muzeele câștigătoare au fost menționate cu diplome și cadouri de preț din partea Consiliului Raional după cum urmează: locul I – cuptor cu unde, locul II – imprimantă, locul III – sistemă acustică. Alte patru muzee: „*Plai natal*” s. Cioburciu, „*La izvoare*” s. Feștelița, „*Tezaurul comunității*” s. Căplani și „*Ținut natal*” s. Ștefănești s-au

ales cu diplome pentru participare și cadouri de preț – sistemă acustică. Ușile muzeelor sunt mereu deschise pentru a-și primi vizitatorii doritori să vadă expozițiile de fotografii dar și alte obiecte interesante. Mai mult decât atât fiecare locuitor ce se mândrește cu localitatea sa are posibilitatea să contribuie la îmbogățirea colecției muzeului prin donarea de obiecte ce sunt mărturii ale trecutului, sau propriile meșteșuguri populare sau să se implice ca voluntar în activitatea muzeului – de ex: organizarea de master-class în diferite meșteșuguri tradiționale, cluburi pe interese, șezători ș.a. Salutăm entuziasmul prin care s-au creat aceste muzee, dorim muzeografilor să se bucure de considerațiile pe care le merită.

Text și imagini: **ION DOMENCO**

CU DOR ȘI DRAG DE TRADIȚIILE NEAMULUI

Eroul nostru, Ion Necula, vine din Codrii Nisporenilor, satul lui de baștină, Șendreni, fiind unul „verde", aflat anul împrejur sub ramurile copacilor seculari, astfel, încât nepoții spun că „satul lui bunelu este în pădure". Atunci când își amintește de frumoșii ani ai copilăriei, Ion Necula vede aevea crângurile cu izvoare cu apă cristalină, dumbrăvile și poienele însorite, pe unde copiii satului strângeau brânduțe, ghiocei și viorele, culegeau mure și căpșune, ciuperci și atâtea alte daruri ale naturii. Din ramurile de tei și salcie, zice, meșteream primele fluiere, cucoșei, din care cântam și șuieram în voie, fără ca cineva să ne interzică, să se stropșească la noi. Fiind cel mai mare dintre băieții tatei (al doilea din cele 6 odrasle ale părinților) eram atât de bucuroși și fericiți, încât uitam că n-am mai pus nimic în gură din buna dimineață. Anume acolo, poposind pe la ciobenii satului, unde ascultam ore în șir doinele cântate cu atâta har și dor, m-am apropiat pentru întâia dată de farmecul cântecului nostru popular, l-am îndrăgit pentru tot restul vieții... Nu zic, am fost frapat nu doar de muzică, creația populară, ci/sau mai ales-de tot ce ține de istoria neamului nostru multpătimit, de limbă și literatură, folclor, încât, în căutarea a cât mai multe date, informații și fapte despre acest domeniu, am citit...mai toate cărțile din biblioteca școlii, unde, spunea bibliotecara, erau peste 2000 de cărți(!). Nu voi exagera, voi spune doar adevărul:prin părțile noastre dinastia Neculenilor are faima de povestitor, umorist. Mucalit și sfătos la vorbă a fost și bunelul, și tatăl, și frații lui, iubesc cuvântul scris și vorbit și copiii mei:feciorul Radu, fetele Doina, Luminița și Elena, cărora, împreună cu soția Maria le-am cultivat dragoste pentru adevărata noastră patrie-Limba Română, folclorul, creația populară a neamului.

Iată așa, de la o carte la alta, lectură și discuții interesate, în veșnică căutare, mereu plin de curiozitate, în iureșul creației, al cercurilor de activitate literar-artistică, recitaluri de poezie, scenete de dramaturgie(pe când eram în clasele superioare, umblam din sat în sat cu...nemuritoarele povești ale lui Ion Creangă, atât de mult îndrăgite de mine, încât le învățasem pe de rost, ca pe o rugăciune), dans și alte activități utile, am absolvit școala din sat, luând calea... spre Colegiul de Viticultură și Vinificație din Stăuceni. M-a atras întracolo nu doar dorința de a cultiva struguri asemeni celor din podgoriile ce se întindeau pe colinele și pantele din preajma satului (fapt ce-mi trezea firească mândrie!), curiozitatea de a produce noi varietăți de vin, această licoare fără de preț a moldovenilor, dar și faptul că Stăucenii fusese o localitaate populată de nemți, care m-au impresionat prin disciplina și buna rânduirea, spiritul gospodăresc ce-i caracterizează și care mai erau prezente în localitatea dată. Am studiat istoria acestui tărâm dintre Carpați-Prut-Nistru și Dunăre, a ramurii vitivinicole din zona Codrilor, cu gândul ferm de a transforma acest plai într-unul înfloritor, mănos, ce ne va proslăvi dincolo de hotare...Voi invoca doar un singur exemplu. Astfel, am aflat, spre surprinderea mea, că legendarul Orfeu era trac și faptul că instrumentul la care cânta era lira, ceea ce ne dă dreptul să îndrăznim, în lipsa oricărei cercetări de specialitate în acest sens, să ne întrebăm dacă nu cumva e logic ca lira la care cânta Orfeu, tracul,să fie chiar „lira tracă". Și cum „lira tracă" era...cobza, putem să ne întrebăm (insinuând, în același timp, un adevăr) dacă nu cumva Orfeu a fost cel mai mare cobzar al tuturor timpurilor, acel adevărat rapsod popular din meleagurile românești, care nu cântă nici odată decât îmbrăcat în costumul tradițional, cu opinci, cu toate celelalte elemente, ce datează de sute de ani în acest spațiu carpato-dunărean.

Aceste cunoștințe, detalii, elemente ale costumului nostru popular mi-au fost de mare folosință peste ani, atunci,

când, deținând în perioada anilor 2011-2015 funcția de primar al satului Tartaul, r. Cantemir, am reușit să materializez un vis din anii tinereții – acel de a organiza un Festival al cântecului și dansului popular, al datinelor și obiceiurilor strămoșești. Zis și făcut: pentru început, i-am dat un generic original – „Parfum de salcâm", dat fiind că prima ediție a acestuia s-a desfășurat în luna mai 2012, în marginea pădurii dinspre Baimaclia, acolo, unde înfloresc pâlcuri dese de salcâmi, mirosul de parfum al cărora te îmbată în sensul frumos al cuvântului. Mă bucur că peste doi ani, precum prevede și Regulamentul, dar de acum în centrul localității, în Parcul sătesc, s-a desfășurat cea de-a doua ediție, la care au participat colective de adevărați artiști din Cociulia, Ciobalaccia, Baimaclia, Comrat, alte localități. Este un Festival, pe care îl vreau, ni-l dorim cu toții să fie unul internațional, adică, cu participarea colectivelor etnofolclorice din întreg spațiul românesc. Și sunt sigur că acest deziderat este unul real, vom reuși să obținem ceea ce ne-am propus. Tot în perioada exercitării mandatului de primar am susținut pe toate căile activitatea cultural-artistică din teritoriu. Am reânviat activitatea clubului sătesc, delăsată în totalitate în ultimii ani, am reanimat acțiunile cultural-artistice și sportive (mă refer la echipa de fotbal a satului Tartaul, la alte probe), am susținut nu doar cu cuvântul, ci/sau mai ales-cu fapta faimoasa dinastie de lăutari Popescu, care a dus hăt departe faima satului, al neamului nostru de rapsozi populari. Cu membrii acestei dinastii de muzicanți am cucerit mai multe titluri onorifice, cum este Premiul Mare la Festivalul-concurs de la Horești – „La izvoarele Osoiencelor" - alte premii, semne de gratitudine la festivaluri desfășurate în raion, în zona de sud, la Chișinău, dar și dincolo de Prut, unde am avut ocazia să concertăm...

Pentru a reanima activitățile cu caracter de masă al sătenilor, am insistat asupra susținerii bisericii din sat, cu ajutorul Consiliului parohial reușind chiar și un Festival raional al cântecului și obiceiurilor pascale, modernizării și completării cu noi exponate a muzeului sătesc, am elaborat câteva proiecte comunitare, cum ar fi Parcul sătesc, cu un teren de joacă pentru copii, tot aici, pentru tineri și adulți organizăm hore, concerte, acțiuni culturale și sportive.

În pofida faptului că actualmente Ion Necula are și alte preocupări, activități, or, fecior de țăran, de om gospodar fiind, are în posesia sa 8 hectare de livadă de pruni și 10 hectare de pădure de salcâm și chiar mai intenționează să mai planteze pomi fructiferi, rămâne, totuși, un neântrecut împătimit de folclor, de creația populară, de datinile și obiceiurile strămoșești.Mai am un vis, îmi zice, cel de a reanima tradițiile sărbătorilor de iarnă, de Crăciun, Anul Nou, Bobotează, cele legate de Învierea Domnului, în mare parte, din păcate, date uitării prin partea locului, dar încă menținute dincolo de Prut, cum ar fi „Irozii", „Ursul", „Buhaiul" „Calul", „Vicleiul", „Pițărăii", „Brezoaia", „Sorcova", „Plugușorul", „Datul la grindă", „Mersul la moașă" sau „Iordănitul" etc. Fiecare anotimp, zice Ion Necula, își are obiceiurile și tradițiile sale specifice legate de activitățile din lumea satelor românești; cele mai cunoscute sunt cele de iarna, dar și vara există unele tradiții legate de Sânzâiene sau Drăgaica, de seceris, invocarea ploii în timpul secetelor lungi, Paparude, framântarea aluatului din noua recoltă și atâtea altele.

...Neamul nostru românesc este bogat în tradițiile pe care le-a moștenit de la moși-strămoși. Cu ajutorul lor devenim deosebiți și unici, avem un nume în lume.

Unul din cel mai important obicei este cel de a întâlni oaspeții cu pâine coaptă în cuptor, sare și un pahar de vin. În acest mod ne arătăm tot respectul și căldura cu care vă primim în casă. Avem o varietate de tradiții prilejuite de sărbătorile de iarnă. În decembrie îl sărbătorim pe Sfântul Nicolae. Specific acestei zile este faptul că o asteaptă cel mai mult copiii. În noaptea de Sf. Nicolae, cei care au fost cuminți pe tot parcursul anului și care își curăță mereu încălțămintea, găsesc în ea dulciuri sau multe alte daruri. O altă sărbătoare semnificativă este Sfântul Andrei, o zi în care fetele se distrează făcând mici vrăjitorii. Cu ajutorul lor ele își afla sortitul. Iar băieții, în această noapte, fură porțile de la casele fetelor, pentru ca acestea, trezindu-se dimineața fără ele, să pornească în căutarea lor. De Crăciun, maturii, dar în special copiii, umblă cu colindatul de la casă la casă, astfel vestind nașterea Domnului. Copiii fiind mascați corespunzător, după colind, sunt răsplătiți de către gazdă cu dulciuri sau bani. De Revelion copiii urează, dorindu-le stăpânilor caselor un an nou fericit, prosper și cu cât mai multe realizări frumoase; recompensele pentru urările copiilor pot fi de asemenea dulciuri...

Să avem, deci, grijă mare de aceste datini, tradiții și obiceiuri, pe care avem sfânta datorie de a le transmite generațiilor ce vin, astfel asigurând continuitatea neamului.

ION DORU

TOT MAI DULCE, FLOAREA DE SALCÂM...

Ediția din anul curent a tradiționalului Festival etnofolcloric cu genericul „Dulce floare de salcâm”, desfășurat la Văleni, Cahul, a fost una deosebită, prin faptul că oaspeții – colective etnofolclorice dintr-un șir de raioane inclusiv – „Ciobănașul” de la Casa raională de cultură Cantemir și „Sălcioara” din comuna Ciobalaccia au fost invitați în ajun, 14 mai, să viziteze locurile memorabile din localitate Lacul Beleu, Colinele de Aur, Muzeul Pâinii, Pensiunea, cu muzeul și casa părintească, dar și expozițiile inedite a articolelor din fibre vegetale a Uniunii Meșterilor Populari din R. Moldova, a apicultorilor din localitate etc.

Solicitată de „CL”, primara de Văleni, Silvia Șterbeț, a declarat că programul Festivalului a fost destul de consistent, având în vedere Parada portului popular, activitățile pentru copii (modelarea colăceilor, hulubașilor, a sarmalelor „ca la Văleni”), recitalul ansamblului etnofolcloric „Ștefan Vodă” în frunte cu Tudor Ungureanu, surpiza lansată de către „Plăieșii” lui Nicolae Grebencea și, desigur, renumita Horă de la Prut, rugul de tabără și alte elemente de neuitat.

În calitate de oaspeți, vălenașii i-au avut și pe colegii de peste Prut, de la Centrul Cultural „Euroregiunea Dunărea de Jos” din Galați, actorul de comedie Paul Buță, meșteri populari, care au înfrumusețat acest eveniment cultural de anvergură, au întregit atmosfera de sărbătoare a cântecului și dansului popular, al tradițiilor strămoșești, prezentate cu mult har de către participanți în feerica Poiană cu salcâmi în floare-ansamblurile etnofolclorice din Orhei, Criuleni, Leova, Colibași, Slobozia Mare, Giurgiulești și, desigur, Văleni.

ANGHELINA URSACHE, şef, BP Mateuți

BIBLIOTECILE ARHIVEAZĂ ȘI CULTIVĂ TRADIȚII ȘI OBICEIURI NAȚIONALE

Formația folclorică „Comoara Satului” din Mateuți, a prezentat creații artistice ce valorifică folclorul inedit tradițional specific zonei pe care o reprezintă, la Festivalul Național al Dinastiilor „La izvorul Osoiencelor”, organizat la 3 iulie 2016 de Consiliul raional Fălești, Secția raională Cultură și Turism Fălești, primăria com. Horești, surorile Osoianu, cu susținerea Ministerului Culturii.

Conform invitației la cea de-a IV-a ediție a Festivalului Național al Dinastiilor „La Izvorul Osoiencelor” care a avut loc în satul Horești, Fălești, au participat 12 Dinastii din Șoldănești, Leova, Drochia, Cantemir, Anenii Noi, Ungheni, Ialoveni, Florești, Rezina, Fălești.

Comuna Horești, baștina surorilor Osoianu, este o localitate pitorească, așezată pe malul râului Prut. Oaspeții au fost întâmpinați de gazda acestei comune de Surorile Osoianu care constituie un ansamblu etnofolcloric familial, fiind invitați să vizităm Muzeul satului, Casa-muzeu a familiei Osoianu. Formațiile artistice au defilat la Parada portului popular pe strada centrală a localității demonstrând repertoriul ales și portulpopular de la baștină. Întâmpinați cu pâine și sare, formațiile folclorice au prezentat în scenă cântece și dansuri deosebite, costume populare excepționale. Din raionul Rezina, s. Mateuți a fost formația folclorică „Comoara Satului”, membrii căruia alcătuiesc dinastia Platonilor. „Comoara Satului” a fost înființată la 11 august 1989, conducători artistici: Ion Botnari, apoi Pavel Timoșin și membrii colectivului – informatori de folclor, regretații Toader Donică, Sofia Donică, Sava Berghi, Tamara Cazac, etc, directorul Căminului Cultural Mateuți, fiind pe atunci dna Vera Știrbu. Această formație este preluată de dna Eufrosenia Ursachi

(bibliotecarul BP Mateuți), cu membrii formației (Zinaida Țurcan, Ludmila Știrbu, Serafima Cazac, Efrosenia Cazac, Eugenia Barbă, Liuba Ursachi, Tatiana Ursachi, Tatiana Donică, Angela Țurcan, Mihail Celpan, Andrei Donica, Nicolai Șeremet, Elena Platon), iar la moment conducătorul artistic al acestei formații devine, dna Elena Platon reânoind repertoriul cu cântece conform ținitului nistrean și strămoșilor mateuțeni.

Dea lungul anilor apar alți membri în formație, la Festivalul Național al Dinastiilor „La izvorul Osoiencelor" au participat (Elena Platon (cond. art.), Liuba Ursachi, Angela Ursache (șeful BP Mateuți), Angela Țurcan, Serafima Cazac, Eufrosenia Cazac, Eugenia Barbă, Tatiana Cazac, Tatiana Ursachi, Andrei Donica, Stanislav Iurco, Angela Ciolan, Mihail Celpan, Angela Ursachi (primar de Mateuți). A vernisat cu o expoziție de lucrări de croșetare și broderie, mateuțeanca Serafima Cazac.

Materialul pentru programul artistic a fost selectat din lirica populară, cântecul epic, folclorul copiilor, folclorul instrumental, arta coregrafică. Juriul a apreciat prezentarea formației folclorice „Comoara Satului", etnomuzicologul Andrei Tamazlâcaru, a remarcat autenticitatea materialului folcloric selectat, a pus accent pe originalitatea evoluării: „...îmi place cum se cântă la Nistru, cu gura larg deschisă, pe voci și cu voci puternice, cu specific moldo-ucrainean, cu cântece strămoșești, sunt foarte deschișii și se trăiește ceia ce se cântă, sunt vii, se simt că-s de la Nistru...", a spus Dumnealui fiind susținut de etnograful și etnologul Tudor Colac, președintele juriului, subliniind, că toate formațiile prezente vor fi incluse în cartea care va fi editată, despre istoria acestor Dinastii „La izvorul Osoencilor" pentru contribuția cu certitudine la susținerea și promovarea dinastiilor și ansamblurilor de familie, propulsarea folclorului tradițional și identității naționale. Dinastiile de familie și meșterii populari participanți au fost menționați cu diplome, suvenire și premii bănești de către organizatori. Nu este pentru prima dată când bibliotecile selectează și arhivează cântece, obiceiuri, ritualuri, etc pentru a le transmite tinerei generații la diverse manifestări culturale, astfel păstrând rădăcinile strămoșilor noștri.

LUDMILA NEGRI, sp. pr. Secție Cultură și Turism Fălești

„La izvorul Osoiencelor"
Festival Național al Dinastiilor

Pestigiosul Festival Național al Dinastiilor „La izvorul Osoiencelor", ajuns la ediția a IV-a în 2016, este organizat de Consiliul raional Fălești, Secția Cultură și Turism, primăria com. Horești, Organizația Obștească „Horeștenii", surorile Osoianu, cu susținerea Ministerului Culturii.

Ziua de 3 iulie s-a arătat de dimineață zi frumoasă, cu soare zîmbitor, cu miros îmbietor de floare de tei și bucate tradiționale, și toată comunitatea a îmbrăcat straie de sărbătoare, fiindcă în Horești se pregătea o manifestare de suflet, unde se așteptau oaspeți dragi din toate colțurile țării și de peste hotare.

Epicentrul sărbătorii a fost curtea gimnaziului, cu arbori înalți și falnici, cu miros de fân proaspăt cosit, totul aranjat frumos de către gospodarii localității. Aici a fost instalată și tradițional împodobită scena de evoluare. La umbră, de-a lungul trotuarului și printre copaci, și-au etalat podoabele cei 26 de meșteri populari sosiți din raion și republică.

Gazda ospitalieră, în persoana dnei primar Elena Revenco, a întâlnit inițial dinastiile la primărie, care au fost conduse la casa părintească a surorilor Osoianu. Familie de gospodari, surorile Osoianu au știut cum să-și primească mai bine oaspeții, oferindu-le și ocazia de a savura din frumusețea peisajului rustic de pe malul Prutului și, totodată, a exponatelor din muzeul personal inițiat în casa buneilor.

Și a pornit alaiul, cu doi cai frumoși în față, cu mândru cântec strămoșesc, de au ajuns cu toții în locația de desfășurare a evenimentului. Aici, Secția Cultură și Turism a preluat funcția de gazdă și a întâmpinat fiecare colectiv cu pâine și sare, salutând cu drag sosirea oaspeților. Portul popular este un simbol reprezentativ al valorilor autentice ale patrimoniului cultural, este un certificat de înaltă iscusință și pricepere, un etalon de frumusețe, care prezintă o valoare unicală și irepetabilă. Deaceea, avem

menirea să păstrăm, valorificăm și să promovăm portul popular autentic prin bogăția ornamentelor, diversitatea broderiilor și mesajele vechi încifrate în pânză. Parada portului popular a fost o continuare a evenimentelor organizate în Ziua Portului Popular, sărbătoare națională instituită de Parlamentul Republicii Moldova, la inițiativa Ministerului Culturii.

La festival, cu multă emotivitate a salutat publicul spectator președintele raionului Fălești, dna Iraida Bînzari, care a remarcat, că activitățile pe care le desfășurăm au un deosebit sens și o aleasă valoare. Domnia sa a reiterat, că valorile unui popor rămân a fi zestrea veșnică, de identitate. Unitatea noastră este prin aleasă diversitate. Pentru a trudi cu migală la această diversitate națională a românilor vin să clădească an de an toți cei care se află aici, și în primul rând protagoniștii acestui festival – Surorile Osoianu. Arta are o menire deosebită de a uni și nu a dezbina. Dna președinte a urat mult succes acestui festival și durată. Cuvinte de salut a rostit și dna primar de Horești, Elena Revenco. Evenimentul a fost binecuvântat și de parohul Bisericii din localitate, preotul Mihail Nedelcu.

Un florilegiu de cântece și melodii folclorice a fost pezentat de dinastiile: BOBU, com. Horești, Fălești, cond. art. Elena Nistoraș; VOLOC-MARGINĂ, Ansamblul folcloric „Năvârnețeanca”, s. Năvârneț, Fălești, cond. art. Angela Chirinciuc; CARP, s. Borogani, Leova, cond. art. Ion Hurciuc; ROMANDAȘ, s. Petreni, Drochia, cond. art. Sergiu Romandaș; BUDIȘTEANU, s. Roșcani, Anenii Noi, cond. art. Igor Bodișteanu; PATERĂU, formația folclorică „Moștenitorii”, s. Sofia, Drochia, cond. art. Lidia Paterău; COPTU-BURLACU, s. Pârlița, Ungheni, cond. art. Marina Coptu-Druguș; CASTRAVEȚ, Ansamblul folcloric „Oleandra”, s. Țipala, Ialoveni, cond. art. Ecaterina Jumir; VANGHELI, s. Mărculești, Florești, cond. art. Igor Vangheli; PLATON, Formația folclorică „Comoara satului”, s. Mateuți, Rezina, cond. art. Platon Elena; DELEANU, Grup de Fluierași și Fanfara, s. Sticlaria, com. Scobinți, jud. Iași, România, cond. Vasile V. Deleanu.

Festivalul s-a bucurat de oaspeți de onoare, persoane cu nume sonore în societatea noastră: Tudor Colac - etnolog, folclorist, Academia de Științe a Moldovei, Andrei Tamazlâcaru – folclorist, Uniunea Muzicienilor, Diana Dicusarî – director general al Centrului Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Valentina Buliga, deputat în Parlament, originară din com. Horești.

Un moment emotiv a fost și acordarea de către Primăria Horești a titlului de Cetățean de Onoare distinselor doamne - Valentina Buliga și Surorile Osoianu, care au dus faima satului de lângă Prut departe, în lumea largă.

Pentru prima dată la festival s-a ascultat muzică de fanfară – Fanfara Departamentului Trupelor de Carabinieri a Academiei Ministerului Afacerilor Interne, dirijor principal Oleg Cazacu, maior, originar din com.Horești, împreună cu interpreta Doina Arsene, care au creat o bună dispoziție.

De asemenea, cu un recital special au venit și Frații Bânzari, originari din comuna vecină - Taxobeni, ce au bucurat publicul cu melodii după care s-au încins hore și sîrbe.

Au demonstrat respect față de surori și cei prezenți evoluarea colectivelor din localitate – formația folclorică „Răzeșii", cod. art. Anatolie Bobu și ansamblurile de dans popular „Hora" și "Izvoraș" conduse de Maria Lungu.

Recitalul Surorilor Osoianu a încununat evenimentul, care a lăsat impresii frumoase tuturor participanților.

Frumusețea sărbătorii au întregit-o creatorii și meșterii populari: Antohi Silvia, or. Fălești, arta dantelei, broderie artistică, confecționarea costumelor populare; Furdui Damian, or. Fălești, pictură populară; Ciobanu Maria, s. Catranâc, broderie artistică, arta dantelei, confecționarea costumelor populare; Țurcanu Alina, or. Bălți, confecționarea costumelor populare; Țîbuleac Adelaida, or. Bălți, confecționarea pălăriilor din fibre vegetale (paie); Grușca Gheorghe, com. Călugăr, prelucrarea artistică a lemnului, pictură populară; Tumuruc Lia, com. Călugăr, pictură populară; Cornegruța Galina, com. Ciolacu Nou, broderie artistică; Ciubotaru Stela, s. Glinjeni, arta dantelei, broderie artistică; Zaiaț Ana, com. Hiliuți, broderie artistică (icoane cu biser); Joacăbine Ludmila, s. Hîncești, împletit din fibre vegetale (lozie); Muzeul sătesc de Istorie și Etnografie, Danilescu Vera, com.Horești, obiecte de artizanat (prosoape, fețe de masă și de perne brodate, covoare țesute, obiecte de uz casnic ș. a.); Sandu Vera, s. Izvoare, broderie artistică; Stîncă Nina, s. Mărăndeni, broderie artistică, arta dantelei; Margină Zinaida, s. Năvârneț, broderie artistică, arta dantelei; Chiril Olga, com. Pruteni, țesut artistic, marochinărie; Blândescu Ecaterina, com. Risipeni, prelucrarea artistică a lemnului, arta dantelei, împletit în andrea; Spînu Elena, com. Sărata Veche, broderie artistică, pictură populară; Roman Ion, com. Sărata Veche, pictură populară; Frățescu Tamara, com. Sărata Veche, prelucrarea artistică a lemnului în combinație cu piele naturală – confecționarea suvenirelor (tradiționale ploști); Cojocaru Mihail, s. Năvârneț, confecționarea instrumentelor muzicale; Sandu Elena, s. Borogani, Leova, icoane cusute cu mărgele, lucruri confecționate din mărgele; Brânzei Zinaida, s. Sofia, Drochia, broderie artistică, arta dantelei; Coptu-Druguș Marina, s. Pârlița, Ungheni, broderie artistică; Cazac Serafima, s. Mateuți, Rezina, broderie artistică, arta dantelei, Gârbu Fiodor, Chișinău, pictură pe lemn (icoane).

Toate formațiile și meșterii populari participanți au fost menționați cu diplome, premii bănești și cadouri.

Festivalul a reprezentat raportul de valoare pe care îl transmitem în continuare. Să dea Domnul să ajungem cu bine la ediția din 2018 pentru a descoperi și promova noi valori.

GALINA BORDOS, șef BP pentru copii

PRIETENIA în familie

La data de 27 iunie 2016 în Biblioteca Publică pentru Copii din satul Oxentea, raionul Dubăsari s-a organizat activitatea „Prietenia în familie". Scopul principal fiind: „Construirea relației apropiate, de încredere și înțelegere, dar și adoptarea atitudinei prietenoase care poate conduce la un răspuns mai bun din partea copiilor".

La activitate au participat atât copiii cât si părinții lor, asistați de dl primar Rusu Valeriu, consilieri - Savin Ala, Buzila Rodica, asistent social - Rusu Eudochia, director de grădiniță - Rusu Lilia, secretara consiliului local - Rusu Tatiana. La sfîrșitul ședinței părinții au conștientizat necesitatea relației de prietenie între membrii familiei; au aflat câteva metode pentru construirea unei relații de prietenie între părinți și copii, au sesizat rolul prieteniei în familie, au manifestat abilități de cooperare într-o familie prietenoasă și unită.

Orice copil are nevoie de o familie prietenoasă. Casa părintească este comparată cu un copac, precum pomul se sprijină pe rădăcini, așa și omul se bazează pe familie. Familia în care predomină dragostea, armonia și prietenia este un adăpost sigur. Într-o familie prietenoasă copilul știe că tata și mama îl îngrijesc cînd se îmbolnăvește, veghind pe rînd la căpătîiul lui în timpul nopții, știe că poate merge la părinți după orice sfat și ajutor. El se simte în siguranță, indiferent cît de plină de probleme ar fi lumea din afară.

Să aveți parte de pace și prietenie în familiile dumneavoastră!

SOFIA RĂILEANU, directorul BP s. Borogani, Leova

„Coalizare și advocacy pentru îmbunătățirea politicilor publice"

20 de bibliotecari din republică au participat la Atelierul de instruire „Coalizare și advocacy pentru îmbunătățirea politicilor publice", organizat în perioada 11-15 iulie 2016 la Centrul Național de Excelență Profesională pentru bibliotecari din or. Chișinău. Atelierul a avut loc în cadrul proiectului „În obiectiv advocacy pentru bibliotecari" implementat de către Asociația Bibliotecarilor din R. Moldova (ABRM) cu suportul financiar al AO IREX Moldova și Programul Novateca în perioada iunie - noiembrie 2016. Proiectul reprezintă un program de liderism și advocacy care reunește 20 de lideri și 20 de ambasadori dezvoltând propriile abilități de consolidare a capacităților membrilor comunității pentru a iniția cu succes diverse proiecte, acțiuni, pentru a promova rolul bibliotecii.

Advocacy este o acțiune îndreptată către schimbarea politicilor sau programelor oricărui tip de instituție, înseamnă includerea unei probleme pe agendă, găsirea unei soluții și ralierea sprijinului pentru a acționa asupra problemei și soluției, constă din diferite strategii menite să influențeze luarea deciziilor la nivel organizațional, local, național și internațional.

Acești 20 de bibliotecari, printre care directorul Bibliotecii Publice din s. Borogani dna Sofia Răileanu și directorul Bibliotecii orășenești Leova dna Feodora Codiță, au participat la diverse activități, precum: Elaborarea „Strategiei de Advocacy a ABRM"; Implicarea în diverse acțiuni de instruiri cu privire la advocacy; Participarea la elaborarea materialelor de promovare a bibliotecilor; Interacțiunea cu un grup de 20 de ambasadori ai ABRM) reprezentanți ai diverselor domenii) pentru organizarea unei activități în cadrul bibliotecii și promovarea rolului bibliotecii în societate; Postarea și promovarea activității ABRM pe pagina de facebook a bibliotecii pe care o administrăm.

Ca formator de lucru a fost dna Daniela Draghici din România, formator de excepție, profesionist, plin de culoare și de voie bună...

La finele atelierului toate participantele au primit câte un certificat de participare.

LIDIA UNGUREANU

Copilul care trăiește în sufletul meu

Recent, Biblioteca pentru Copii „S. Vangheli" din or. Ialoveni (director dna Raisa Platon), a organizat cea de-a IX-a ediție a Zilelor Bibliotecii cu genericul: „Biblioteca pentru Copii *S. Vangheli* – Templu al înțelepciunii". Așteptat cu nerăbdare la Casa de cultură din localitate – capitala națională a tineretului din 2016, elevii, pedagogii și părinții prezenți la acest eveniment cultural l-au împodobit cu flori, urări de ziuă bună și aplauze pe dl Spiridon Vangheli.

Toți cei care îl păstrează pe Guguță în suflet, ca într-o minunată și neprețuită Carte a copilăriei au asistat împreună cu oaspetele drag la un spectacol de zile mari. În scenă au evoluat cu un dans micuții de la Grădinița „Licurici". A urmat sceneta „Casa părintească" susținută de către copiii-actori din cl. a IV-a, dar și melodiile „Copilăria", „Familia", „Curcubeul" și respectiv „Fetele din școala mea" cu interpreții Antonina Gațapuc, Valeria Chiron, Otilia Balan și Vasile Gațapuc – toți elevi la Școala primară „I. Creangă". La rândul lor, la fel de inspirați, colegii din clasele mari de la Gimnaziul „Gr. Vieru", au prezentat un fragment din piesa „Telegrama din pădure". Apoi atmosfera de sărbătoare a fost inviorată de către ansamblul de dansuri populare „Porumbița" condus de către dl Andrei Ungureanu, Om emerit în artă.

În contextul sărbătorii date au ținut să-și spună cuvântul vice președintele raionului dl Tudor Grigoriță, primarul orașului dl Sergiu Armașu, poetul și publicistul Nicolae Roșioru, dna vice-primar Valentina Plămădeală și dna Liuba Rusu, colaboratoarea Bibliotecii. Programul artistic l-au întregit elevii de la Liceul Teoretic „A. Vartic" care au montat lucrarea „Ceasul bunelului".

Nimic mai sincer decât ceea ce gândesc și spun copiii, - avea să remarce moderatoarea acestui spectacol, dra Cătălina Rusu. Între timp, mai mulți dintre cititorii care voiau să afle ce carte a mai publicat nenea Spiridon Vangheli, maestrul pe care și-ar fi dorit să-l vadă cu proprii ochi, i-au adus în scenă scrisori în care îl întrebau ce mai zice Guguță, eroul îndrăgit de mai multe generații la rând, care se ține mereu tânăr și ingenios, chiar dacă de curând va împlini vârsta de 50 de ani.

Luând din mâna copiilor prețioasele adresări epistolare, dl Spiridon Vangheli a vorbit publicului despre creațiile sale afirmând că: „nu sunt altceva decât modalități în care aș vrea să-mi trăiesc copilăria, dacă s-ar întâmpla să fiu a doua oară copil. Am scris pur și simplu despre copilul care trăia în sufletul meu.... Când eram mic visam să mă duc în America, la Madagascar și-n alte părți ale globului... Nu mi-a fost dat. Guguță, însă, a reușit să călătorească mai mult decât mine. Să nu uităm – copilăria e cel mai frumos basm. E basmul în care erau și mai sunt părinții noștri, frații și surorile, natura, păsările, luna și stelele. Toate aceste minuni le aflăm doar în copilărie. Ajuns acum la maturitate, știu și îmi zic una: - Să-ți trăiești viața ca și cum fiece zi ar fi ultima, iar lucrul să-l faci temeinic. Aș vrea să și rămân, dar... o să plec. Va rămâne cu voi el, Guguță.

Le mulțumesc copiilor din scumpa noastră Basarabie care mereu l-au înconjurat pe Guguță cu dragostea lor sinceră. Firul semănat la vreme dă rădăcină ca să reziste iarna. Dintr-un bob cresc câteva spice. Ne-am trezit și noi cu o armată întreagă de Guguță. Un copil îmi scrie: - Nene Spiridon! Dă-mi voie să fiu macar pe-un ceas Guguță!. Altul: - Să-l ștergi pe Guiguță din carte și să mă pui pe mine, să mă cunoască lumea!. (Acest copil va fi dator să facă fapte bune!). Din satul Rusești, Gheorghe Cucu, elev în clasa a II-a, mă caută și el: – Dacă mata l-ai pierdut cumva pe Guguță, l-am găsit noi. E chiar în satul nostru! – Al cui ești, Gheorghiță, poate a lui Vangheli?! – îl întreb în glumă. – Nu, îs al tatei, dle scriitor. Dar vino să ne clarificăm!... Și-o să mă duc, să-i fac o vizită, neapărat, ce am a face?...".

Eu dau examen în fața copiilor de la prima mea carte cercând să scriu frumos, să le spun adevărul. Iar acestor copilași isteți de care m-am atașat cu toată ființa în acești ani, le-am adus o donație de carte nouă precum: „Și eu sunt Guguță", „Spionul lui Eminescu" sau „Comoara", dar și din cele pe care ei le cunosc deja.

Vacanța de vara, copii, vă așteaptă s-o aflați acolo, la bibliotecă, unde veți citi poate și alte cărți, dar și lucrările mele ce-mi vin drept avere de la înaintași, avere transpusă în sangele nostru. Ce să vă mai spun? – Uitați-vă mai des în ochii părinților și ai bunei-lor – alte icoane nu vă trebuie ca să vă oglindiți în ele și să creșteți mari.

Eu am venit din capitală mai trist, dar mă duc mai luminat de la Ialoveni. În copiii de 9, 10, 11, 12, 15 ani, în ținuta lor mândră și-n cuvântul lor rostit clar, cu drag, am văzut azi duhul neamului. În el ne sprijinim căci ne spune să rămânem aici, unde-s îngropați strămoșii. Neamul nostru este prin acești copii, să ne îngrijim, dar, de el ca să ne ducă mai departe...".

În acest context nu ne rămâne decât să recitim cărțile dlui Spiridon Vangheli, un scriitor model care a descifrat rostul scrierii literare, victoria și limitele ei surprinzând și călind cititorul fidel indiferent de vârstă, spre a-l feri de standartizare cu blânda ironie și o motivație firească a valorii naționale.

TATIANA BUTNARU, doctor în filologie

Sărbătorile Maicii Domnului în spiritualitatea autohtonă

Ciclul sărbătorilor religioase consacrate Maicii Domnului poartă un caracter calendaristic, fiind raportate la o serie de datini, tradiții, obiceiuri din spiritualitatea poporului, ele aprofundează dimensiunile ontologice ale sufletului popular, cu o „matrice stilistică" constituită de secole și perpetuate prin timpuri și generații. Aceste sărbători domnești, împărătești, au o legătură nemijlocită cu toată viața existențială a Mîntuitorului Iisus Hristos, de aceea ele sînt celebrate cu o deosebită plenitudine sufletească. Simplu și firesc, în corelație cu succesiunea fenomenelor din natură, sărbătorile Maicii Domnului se integrează în cotidianul omului pentru a aprofunda o filosofie existențială marcată de marile evenimente ale spiritului omenesc, în dramatica căutare a identității sale creatoare, acestea fiind concretizate într-un ansamblu de obiceiuri, ritualuri, practici magice, care, luate împreună, vor aprofunda codul etic al poporului, poziția sa înțeleaptă față de esențele primordiale ale vieții, față de muncă, curgerea ireversibilă a timpului. Dialogul cu divinitatea persistă nemijlocit în toate tradițiile de peste an, Maica Domnului fiind omagiată cu diferite ocazii: *Zămislirea Maicii Domnului de către Sfînta Ana* (9/22 decembrie), *Intrarea în Biserică a Maicii Domnului sau Ovidenie* (21 noiembrie, 4 decembrie), *Buna-Vestire* (25 martie, 7 aprilie), *Adormirea Maicii Domnului* (15/28 august), *Nașterea Maicii Domnului* (8/21 septembrie), *Acoperamîntul Maicii Domnului* (1/14 octombrie). Frecvența acestor sărbători își găsește explicație prin faptul că Maica Domnului a devenit pentru toți creștinii „cea dintîi și cea mai mare dintre toți sfinții [1, p. 176], „cea mai îndrăgită divinitate feminină în Panteonul creștin" invocată cu diferite ocazii pentru sănătatea oamenilor, pentru căsătoria fetelor, nașterea ușoară a copiilor [2, p. 32]. Chiar și cele două sărbători fundamentale ale ciclului calendaristic consacrate în special lui Iisus Hristos, Paștele și Crăciunul, acestea sînt străluminate de aura de sfințenie a Maicii Domnului, care în certitudinea ei divină a devenit Născătoarea Vieții, „fără stricăciune pe Dumnezeu – Cuvîntul l-ai născut", „Doamna întregii lumi" [3, p. 5], „Împărăteasa cerului și a pămîntului" [3, p. 6], „Maică iubitoare a tuturor creștinilor și vine în ajutorul tuturor celor scîrbiți și necăjiți" [4, p. 12]. Subliniem, în contextul acestor sărbători domnești și-a găsit expresie un univers de profundă semnificație, care nu este altceva decît întruchiparea iubirii divine pogorîtă pe această palmă de pămînt, „lumină din lumină", ce iradiază într-o bogată gamă de reprezentări general-umane, unde sub o formă sau alta morala creștină se materializează în niște pledoarii pentru omenie, bunătate, datină strămoșească. Este vorba de o lume arhetipală, marcată de ritmurile primare ale existenței, „o lume creată pentru om, determină rangul acestuia înaintea demiurgului" [5, p. 233], este un univers „răscumpărat prin moartea și reînvierea Mîntuitorului și sanctificat de pașii lui Dumnezeu, al lui Iisus, ai Fecioarei și ai Sfinților" [6, p. 249]. Intuiția creștină a sensurilor se menține și readuce în fața noastră niște valori sacre prin însăși esența lor, le reașează în palmaresul dragostei nemărginite față de lumea înconjurătoare, care nu este altceva decît întruchiparea unui sentiment desăvîrșit ca să iradieze într-o bogată gamă de semnificații și valori general-umane. Chipul Maicii Domnului se îngemănează cu necuprinderea cosmosului, cu trăirile, suferințele, aspirațiile fiecăruia dintre noi, exprimă setea de veșnicie, dorința de desăvîrșire, de perfecțiune și elevație spirituală. Dorul de Dumnezeu pornește din tendința de a contura rosturile unei deveniri spirituale după modelul psalmilor biblici, „Cum dorește cerbul apa izvoarelor ,/ Așa se mistuie sufletul meu de dorul tău" [7, p. 51], Maica Domnului devine identică cu „taina care mă apară" a lui Gr. Vieru și se identifică cu „steaua de vineri", Ea corelează trăirile, sentimentele celor prezenți dintr-o perspectivă cosmică și telurică în același timp, capătă asociația de „matroană creatoare a speței umane" [8, p. 297], constituie „unul dintre pilonii simbolici, esențiali, adînc ancorați în realitatea etnografică și fondul mitologic arhaic" [8, p. 224], este identificată cu stihiile naturii, cerul, apele, pămîntul, conștientă de rolul său primordial în menținerea rosturilor existențiale ale universului Maica Domnului mai poate fi comparată cu o divinitate mitologică, care semnifică „moartea și renașterea naturii, reluarea ciclului calendaristic, puterea binefăcătoare a revenirii primăverii" [8, p. 220-221], triumful luminii asupra haosului și pe această cale se instituie principiul superior de existență ce unifică „lumina cu întunericul după noaptea orfică" [10, p. 71].

Asociată cu soarele și aștrii cerești, ei „i se închină toate stelele", cu izvorul „care adapă biserica prin revărsările harurilor cerești", cu muntele, sugestie „al sfințeniei neacoperit de vălul păcatului", Maica Domnului, așa cum

o vedem în permanență, este „aducătoare de lumină, de frumusețe, de nădejde și mîngîiere”.

Situate la hotarul dintre vară și toamnă, cele două sărbători domnești, *Adormirea Maicii Domnului* și *Nașterea Maicii Domnului,* indică niște stări existențiale de alternativă. *Adormirea Maicii Domnului* conține o sugestie metaforică a trecerii Marelui Anonim în drumul său spre Eternitate, întrevăzut ca un Tot divin de o complexitate de structură și de o bogăție de substanță cum nici nu ne putem închipui” [11, p. 134], este misterul perenității demiurgice întrevăzut printr-o descătușare simbolică de spazmele întunericului, „cu moartea pre moarte călcînd”. Corelarea cu tradițiile și obiceiurile calendaristice este explicabilă și după cum se spune într-o legendă culeasă de S. Fl. Marian „jelea și întristarea ce a cuprins lumea după Adormirea Maicii Domnului a fost așa de mare că pînă chiar și frunzele tuturor pomilor și ale pinilor s-au îngălbenit de durere și mîhnire”.

„Iar bostanul, păpușoiul și haidanul au făcut un struț mare și frumos din floarea soarelui și le-au pus în chip de cunună pe sicriul Maicii Domnului... Și de atunci vine apoi ca în tot anul pe timpul acela cînd se serbează Adormirea Maicii Domnului, perii, merii, păpușoii, bostanii și haldanii se coc și se îngălbenesc” [12, p. 408].

La Nașterea Maicii Domnului sînt consfințite rosturile vitale ale cosmosului liturgic prin ideea de preamărire a vieții pe pămînt, unde legătura dintre om și univers este privită într-o ambianță sacră, desăvîrșită. Or, Maica Domnului, după cum susțin specialiștii în domeniu „este proslăvită de credincioși mai mult decît oricare sfînt. Este apărătoarea noastră de boli și necaz, este făcătoare de minuni și acestea sînt cunoscute de credincioși, din multe comune ale Basarabiei” [13, p. 123].

Întrarea în biserică a Maicii Domnului este intuită drept o sărbătoare a luminii, deoarece în majoritatea tradițiilor străvechi, așa cum ne sugerează în altă parte folcloristul N. Băieșu, persistă ideea de „lumină, lumînare, candelă, soare” [2, p. 36], mai este numită și „sărbătoarea lumînărilor” [2, p. 37], aceasta fiind dăruite celor din preajmă, „date de pomană” prntru „lumina de veci” și se crede în același timp că „nu se va stinge niciodată pe lumea cealaltă” [14, p. 124]. La fel ca în preajma sărbătorii *Nașterii Domnului*, medierea metaforică a luminii oscilează de la viziunea mitică spre cea metafizică, spre o concepție apropiată de miezul filozofiei populare. Or, la *Ovidenie* cum se spune în tradiția populară, trebuie „să nu dormi toată noaptea, să arzi lumină și să nu stingi focul” [15, p. 26]. Este conturat un diapazon empiric al cunoașterii umane, unde legătura dintre om și tainele cosmosului se prefigurează într-o procesualitate continuă, în corelație cu germinația naturii și a universului. În această ordine de idei, persistă deschiderea către o matrice originară cu orientarea spre estimarea unor valori, cu un substrat mitologic străvechi.

Este demn de subliniat gîndul că „la *Ovidenie* se taie crengi de măr, păr, trandafir și se pun în apă neînceptă adusă în zorii zilei acestei sărbători. Vasul cu crengi se pune la lumină, pe geam și se lasă acolo pînă la Crăciun... Crengile dau în muguri și înfloresc. Copiii umblă cu ele cu Sorcova. Se crede că aceste crenguțe aduc noroc”, și se folosesc cu diferite ocazii, iar „fetele mari le pun sub cap în ajunul Crăciunului, ca să-și vadă în vis ursitul” [16, p.136-137].

Este profilat un adevărat spectacol cerimonial, unde Maica Domnului determină personificarea germinativă a naturii, înțeleasă în succesiunea sa dialectică, se are în vedere revelația mitologică de reintegrare intr-o ambianță sacră, unde predomină armoniile primare, iar geniul popular contribuie la redarea „unei stări primare, geomorfe a vieții pe pămînt reprezentată prin asocierea vegetalului” [17, p. 55].

Într-un studiu după poezie și religie, Paul Claudel scria: „Credința în Dumnezeu permite proslăvirea. Proslăvirea este poate, cel mai mare motor al poeziei, fiindcă ea este expresia nevoii a celei mai profunde a sufletului, glasul bucuriei și al vieții, datoria întregii creații” [18, p. 5]. În toate rugăciunile și adresările nemijlocite către Maica Domnului, persistă un sentiment plenar de bucurie și jubilație sufletească, ele sînt condensate într-un amalgam de stări sufletești alimentate de o irezistibilă sete de viață, de soare și cîntec, de revigorare spirituală. Odată ce viața omului este marcată de niște ritmuri primare ale naturii, ea înclină spre mișcare, vedem o evoluție continuă spre dimensiunile infinite ale cunoașterii, spre jubilația revelatoare a luminii, de unde pogoară harul Dumnezeirii. Ideea de preamărire a vieții capătă o formă de plasare cosmică în acest spațiu sacralizat, este un cîntec continuu al sufletului într-un moment de plenitudine sufletească, sînt niște imnuri solare aduse perenității vieții, iubirii, naturii, confirmate prin actele ritualice fundamentale, prin strămoșească lege a conviețuirii, prin poziția înțeleaptă a poporului față de esențele primordiale ale existenței umane.

Note:

1. L. Ghinoiu. *Obiceiuri populare de peste an*. București, Editura 1997.
2. N. Băieșu. *Sărbători domnești (închinate Maicii Domnului și Mîntuitorului). Culegere de texte etnografice și folclorice. Vol. I.* Chișinău, Editura „Cartea Moldovei”, 2004.
3. I. Daghi. *Nașterea Maicii Domnului*: În: *Luminătorul*, nr. 5, 1992.
4. I. Daghi. *Predaniile Maicii Domnului*: În: *Luminătorul*, nr. 5, 1992.
5. S. Fîntînaru. *Poezia lui Lucian Blaga în gîndirea mitică*, București, 1940.
6. M. Eliade. *De la Zamolxis la Cinghis-han*. București, Editura științifică și enciclopedică, 1980.
7. *Cartea psalmilor (sefer sehilim).* Cartea de Editură Viața creștină, 1993.
8. O. Buhociu. *Folclorul de iarnă „zorile” și poezia păstorească*. București, Editura Minerva, 1979.
9. M. Coman. *Izvoare mitice*. București, Editura Cartea Românească, 1980.
10. Gh. Nițu. *Elemente mitologice în cultura populară românească*. București, Editura Albatros, 1968.
11. D. Stăniloaie. *Poziția domnului Lucian Blaga față de creștinism și ortodoxie*. București, Editura Paidela, 1997.
12. Apud N. Băieșu. *Sărbători Domnești (închinate Maicii Domnului și Mîntuitorului). Culegere de texte etnografice și folclorice. Vol. II.* Chișinău, Editura „ Cartea Moldovei”, 2004.
13. O. Constantinescu, I. Stoian. *Din datina Basarabiei*. Chișinău, 1936.
14. T. Pamfile. *Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului*.București,1914.
15. E. Niculiță Voronca, 1998, p. 261
16. I. Romanciuc-Dutcovschi, 1995, p136-137 (Ulmu-Ialoveni; inf. Lidia Cristea, 58ani, 1993).
17. A. Rusu 15 iunie. În: *Mihai Eminescu*. Buletin. Serie nouă, 2005.
18. P. Claudel. *Religie și poezie*. În: *Literatura și arta*, 1993, 20 mai.

Imagini foto de **MARIANA COCIERU, PAVEL POPA**

SACRALITATEA ESTETICĂ A FÂNTÂNILOR ÎN VIAȚA LOCUITORILOR S. CIUDEI (galerie foto)

În tradiția românească, pe lângă celelalte obiecte cu valoare practică, importanță deosebită are fântâna ca izvor germinativ, cu valență apotropaică, miraculoasă, tămăduitoare, fortifiantă, prin săparea căruia se crede că se săvârșește expierea păcatelor celor care participă la ritul de edificare. Sacralitatea fântânilor este definită, în primul rând, de apa care se acumulează în ele, în al doilea rând, de faptul că fiind de formă circulară, cumulează și simbolistica cercului, reprezentând și punctul de unire a lumii terestre cu cea subpământeană, dar și „ochiul" deschis spre înălțimile celeste. În popor se zice că o fântână fără apă sau neîngrijită este bântuită de duhuri rele. De aceea, cultul săpării și îngrijirii fântânilor se transmite din generație în generație, ca un dat care trebuie respectat cu evlavie și abnegație. Apa în urma sfințirii obține o valoare sacră, prin urmare, o fântână construită va fi neapărat sfințită pentru a fi ferită de duhurile rele, dar și a aduce vigoare și sănătate oamenilor care vor gusta din apa acestei fântâni. În spiritualitatea românească există tradiția edificării fântânilor în memoria strămoșilor, apa având și proprietatea de transcendere dintr-un spațiu în altul. Prin licoarea vie are loc comunicarea cu generațiile anterioare: „Bând cei vii, își potolesc și cei morți setea", va zice un personaj din *Zodia cancerului* de Mihail Sadoveanu. În recenta cer-

cetare de teren din s. Ciudei (r. Storojineț, reg. Cernăuți, Ucraina), organizată de Institutul de Filologie al AȘM, echipa de cercetare a constatat că localnicii acestui spațiu românesc manifestă o atitudine deosebită față de respectivul constituent acvatic. O plimbare dintr-un capăt în altul a satului dezvăluie o panoramă excepțională a fântânilor, care sunt prezente în fiecare gospodărie și sunt edificate atât pentru necesitățile celor de casă, cât și pentru potolirea setei străinilor. Amplasarea geografică a localității la poalele munților condiționează situarea apei la suprafață, facilitând, în acest fel, și munca de săpare a fântânilor, și dictând aspectul estetic al lor. Nu vei întâlni fântâni-cumpene (formate dintr-o bârnă lungă și subțire, plasată pe un stâlp înalt, la capătul aplecat spre fântână fiind atârnată ciutura/căldarea), specifice zonei de câmpie. Fântânile din Ciudei au roată, lanț și scripete cu ajutorul căruia apa este scoasă la suprafață, unde există o protecție din scânduri sau piatră. Fântânile contemporane dispun de un acoperiș, uneori în formă de cupolă, amintind de cupola bisericilor în miniatură, fiind dotate și cu o pompă, cu ajutorul căreia apa este deplasată în case, la robinetele din jurul casei etc. Vă propunem în continuare o galerie foto a fântânilor din localitatea Ciudei.

MARIANA COCIERU, IF al AȘM

DORUL

Melodii de joc

SÂRBA DE LA COLIBAȘI

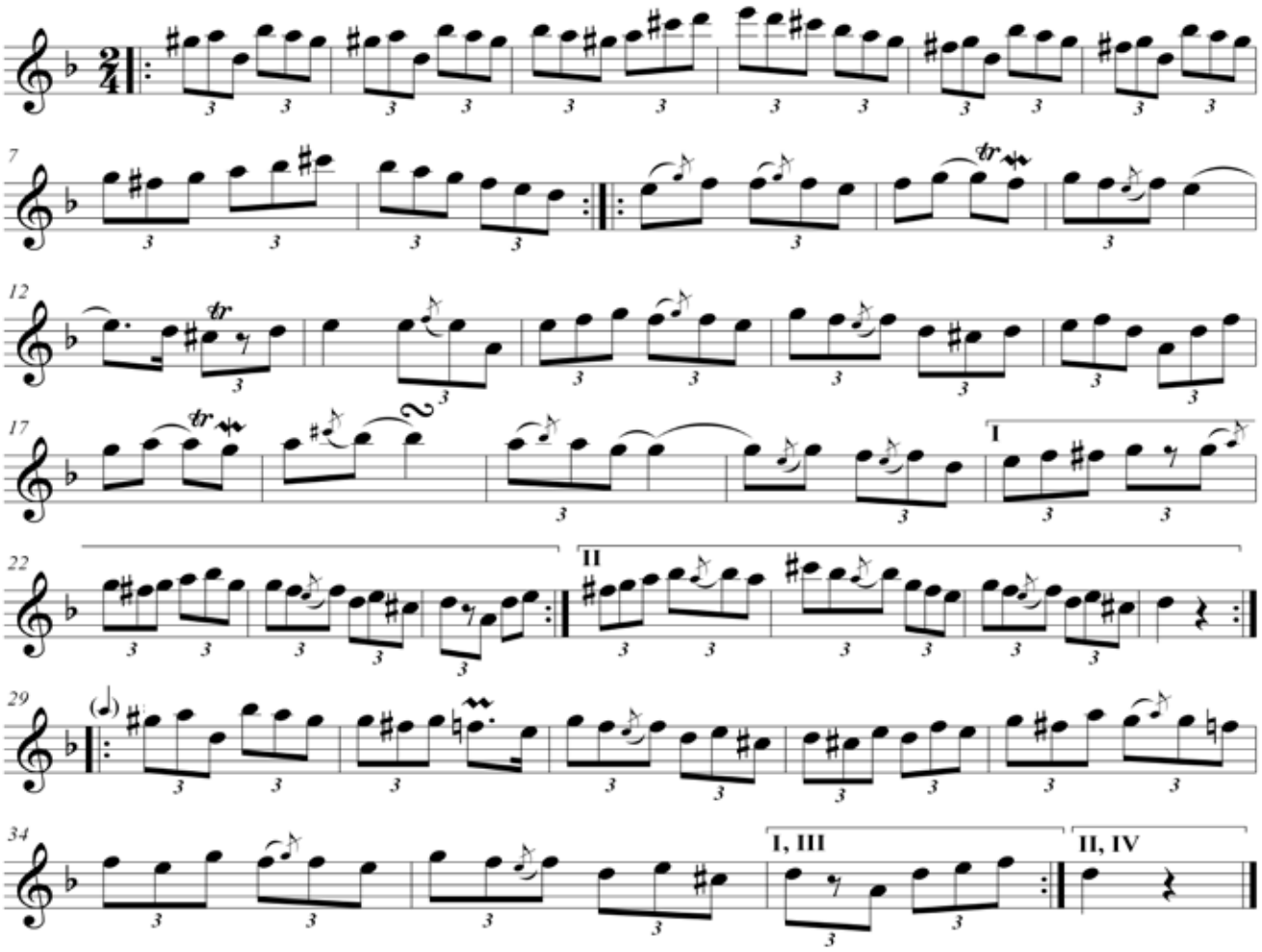

Copilărie-Pasăre în zări senine

„Copilăria este cea mai nevinovată, cea mai cerească, cea mai îngerească, dar în acelaș timp și cea mai imorală, cea mai sadică și perversă vîrstă a omului.”

(L. Blaga)

În prima zi de vară, cu păpădii, cu romaniță în floare, cu cireșe și căpșuni, a sosit și mult așteptata sărbătoare - Ziua Intrnațională a Protecției Copilului. Copii împreună cu șefa căminului cultural Valea Rusului - Eugenia Cazacu, șefa bibliotecii publice – Nălea Lungu, au sărbătorit din plin acest eveniment, avînd genericul — „Copilărie – Pasăre în zări senine”, adunând ca spectatori, părinți, profesori, educatori, copii și adolescenți .

Pe scenă au fost înscenate poveștile: „Ursul păcălit de vulpe”, „Capra cu trei ezi”, „Scufița Roșie”.

Au atras admirația tuturor spectatorilor dansul țigănesc, membrii grupului de dansatori, fiind copii ce au îndrăgit arta dansului, iar punctul culminant al sărbătorii a fost concursul „Starturi Vesele”. Echipele „Păpădia” și „Pufușorii” cu adevărat și-au dat străduința, așa după cum l-ea fost și deviza: „Și la bine și la greu, echipa Păpădia, învinge mereu” și „Noi suntem copii cuminți și Pufușori să ne numiți”. Copii ne-au surprins foarte mult cu răspunsurile la întrebările de la victorină, o pro-

COLIBAȘULUI
de Dumitru Caranda

Dumitru Caranda

BĂTUTA DE LA COLIBAȘI

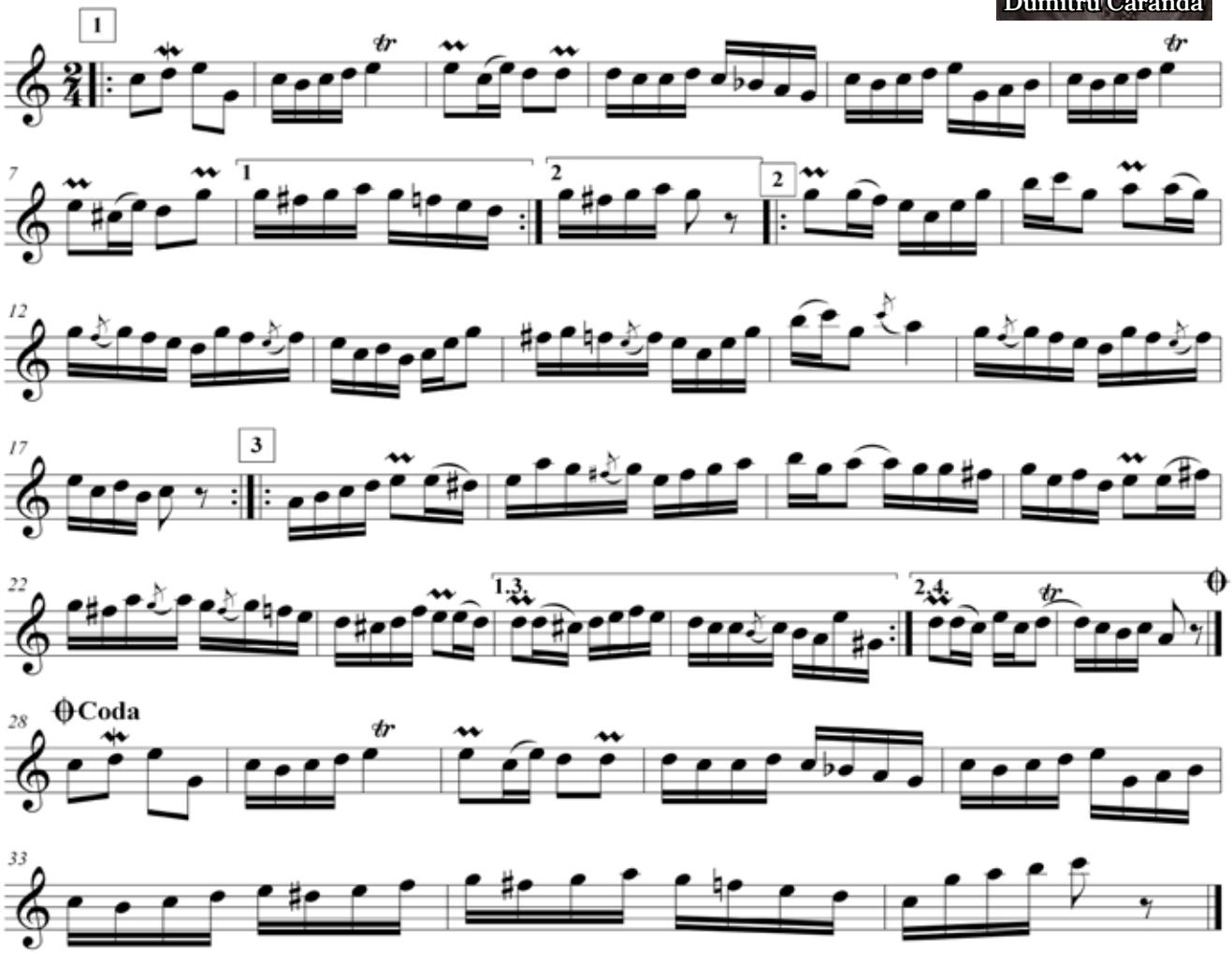

EUGENIA CAZACU, șefa căminului cultural Valea Rusului, r. Fălești

bă din cadru concursului. Cu mare curiozitate copii au declamat poezii, după care își luau cîte o surpriză din coșul magic.

Distracția copiilor, zîmbetele zglobii anunțau și asigurau voie bună și relaxare, atît pentru copii, cît și pentru cei ce îi însoțeau.

La sărbătoare au fost înmînate diplome copiilor cu succese remarcabile și participare activă la activitățile culturale – Popa Sorina și Rotaru Andriana, au fost menționați copii ce au participat la concursul de desen „Copilăria- în culori de curcubeu” — Cazacu Eugeniu, Lungu Doina, Lungu Emilia, mulțumiri au primit copii ce au participat în cadrul acestui spectacol teatralizat – Bodiu Sebastian, Popa Lilian, Popovici Denis, Filimon Carolina, Tipa Valeria, Rotaru Cristina, Popovici Nicoleta, Popa Sorina, Rotari Andriana și mulți alții.

La final toți copii prezenți la sărbătoare au servit dulciuri oferite cu generozitate de primăria comunei Pruteni. Copiii au rămas cu o dispoziție plăcută pe tot parcursul zilei, rămînînd în amintire aceste clipe minunate.

PAVEL POPA, Institutul de Filologie, AȘM

Semnificația lumânării raportată la procesiunea de înmormântare a dalbului de pribeag

Legată de riturile de moarte și înmormântare simbolistica lumânării destăinuie o imagine arhaică cu privire la comunicarea dintre omul viu, cel decedat, natură și lumină. În această ipostază, lumânarea prin ardere are menirea de a ușura despărțirea, luminându-i calea răposatului și purificându-i astfel sufletul. „Îndată ce omul este aproape a-și da sufletul, și nu mai este nici o nădejde de scăpare, chiamă preotul de-l mărturisește și-l împărtășește, îi pune în mână o lumânare de ceară galbenă, și după ce și-a dat sufletul, îi închide ochii, și-l leagă pe sub fălci cu o basma pentru ca să nu înțepenească cu gura căscată. Se pune lumânarea aprinsă în mâna celui de moare, spre a nu lăsa, ca duhurile necurate să se apropie de el la ieșirea sufletului, și fiindcă cu lumină s-a luminat la sfântul botez, cu lumină trebuie să meargă și înaintea lui Dumnezeu pe ceea lume" [1, p. 6-7]. Însă, românul crede mult în conceptul popular „cum i-i soarta sau norocul" așa i se va întâmpla, căci „interpretate riguros sub semnul pre- și post-determinist al *Sorții* și *Norocului*, lumea, pământul și cerul sunt *date* și nu mai pot fi schimbate, influențate, modelate prin careva forțe. Un fior cosmic străbate lumea românească, însăși viața apărând ca un rit de trecere din sfera terestră în cea cerească și viceversa. Universul este bine întemeiat, rânduit, structurat, ascultând de legile universale ale necesității... Zicerile populare sugerează cu exactitate această pre- și post-determinare: «ce ți-e scris, în frunte ți-e pus», «așa i-a fost scris», «așa i-a fost partea și norocul», «așa i-a fost zodia», <...>, «nu-i cum îi zice, ci cum îi scrise»" [2, p. 64].

Și în prezent, omul care vine să vadă mortul aduce cu sine și o lumânare, aprinde lumânarea și o pune în sfeșnicul de la capul lui. Prin puterea sa apotropaică, lumânarea ocrotește defunctul de duhurile rele care l-ar putea întoarce în chip de strigoi nemilos și neomenos printre cei vii. Conform credinței populare e mare păcat ca omul să moară fără lumânare, de aceea lumânarea este pregătită din timp, pentru că lumina ei blândă însoțește individul în întreaga sa viață simbolizându-i credința. „Deci, cei de casă, cum văd că nu mai e nici un chip de scăpare, de-ar fi orișicât de săraci și nevoiași, se îngrijesc mai întâi de toate de o lumină de ceară galbenă, ca să aibă ce pune în mâna celui ce trage de moarte sau a i-o ținea la cap pe când își va da sufletul"[3, p. 22].

Se crede că dacă o persoană bolnavă se află în agonia morții, atunci: „i se pune în mâna dreaptă o lumânare de ceară aprinsă, ca dându-și sfârșitul, să nu se apropie duhurile necurate de dânsul, și pe lumea cealaltă să aibă lumină" [4, p. 35], sau „când cineva moare, mai multe suflete se strâng împrejurul lui de-l privesce și cei ce se duc de aprind câte o lumânare mortului, acele suflete mulțumesc acelor persoane" [4, p. 35-36].

Dacă omul se chinuie să moară și nu poate, atunci îi aprinde lumânarea de la cununia lui și „îndată moare" [5, p. 465], anume și din aceste considerente lumânarea de la cununie este păstrată toată viața.

Lumânarea aprinsă din mâna defunctului simbolizează viața lui creștinească, că este botezat, mărturisit, împărtășit și împăcat cu toată lumea, de asemenea și calea spre cealaltă lume unde, se crede că guvernează bezna și de aceea i se ține lumina aprinsă, ca să nu șadă acolo pe-ntuneric.

„De se întâmplă să moară cineva fără lumânare, atunci, spun românii din Moldova, că a avut *moarte întunecată*, și foarte mult îl căinează bătrânii și bătrânele satului pentru aceasta. Românii moldoveni poartă o jalnică îngrijire pentru cei răposați fără lumânare, mai ales, pentru cei înecați sau pieriți fără voie, de moarte năpraznică; pentru aceea, ori de câte ori s-a sfârșit o lumânare de ceară și a rămas numai un căpețel, îl lipesc de pământ spre a se istovi pentru sufletele celor adormiți fără lumină. Ei cred că sufletelor celor înecați nu le este dat a se bucura de lumina zilei, ci numai de seninul nopților cu lună. De aceea, bâtrânele cunoscătoare ale tainelor obiceiurilor opresc pe neștiutorii copii de a zice: «e lumină ca ziua», căci ele socotesc, că auzind acestea, cei înecați încetează de a se mai bucura de lumina lunii și intră spăriați în adâncimile întunecoase, gândind că i-a apucat fără veste ziua" [3, p. 24].

Se zice că nu e bine ca lumânarea să fie ținută de o rudă apropiată pentru că acestuia îi e tare jale și atunci bolnavul se chinuiește mai mult până ce moare, sau unii nu pot muri, până ce nu-și mai văd odată persoanele dragi, apropiate... – credință, foarte răspândită la poporul nostru, întâlnită și în această doină: „*Frunzuliță de lămâie,/ Ce-am iubit nu-mi mai trebuie./ Nici la moartea mea să vie,/ Nici lumina să mi-o ție!*" [3, p. 22-23].

Potrivit constatărilor folcloristului S. Fl. Marian și românii din Bucovina, ca și cei din Basarabia cred că: „cel ce a murit fără de lumină trebuie să fi fost foarte păcătos și, de aceea, n-a avut parte de lumină, sau poate l-a blestemat cineva, ca să n-aibă lumină la moartea sa; deci, e vai și amar de unul ca atare, căci, după credința unora, sufletul respectivului umblă orbecăind încolo și încoace fără să aibă odihnă, rătăcind prin aer și, abia după un timp mai îndelungat, poate ajunge la Dumnezeu, după credința altora însă sufletul unui astfel de om, pe cealaltă lume, neavând lumină, stă tot la întuneric și mai pe urmă

din cauza aceasta, va merge desigur în iad" [3, p. 24-25]. Tot în Bucovina, despre omul care murea fără lumină se credea că: „umblă pe cealaltă lume rătăcind prin locuri pustii și întunecoase și că nu poate defel ieși dintr-însele, până ce nu-i dau neamurile câte o lumină de ceară de pomană, pe care apoi aprinzând-o repauzatul călătorește cu dânsa calea ce lungă, până ce ajunge la locul menit pentru odihna eternă" [3, p. 25]. Și românii de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului practică mai multe tradiții finerare prezente în Basarabia, dar și în alte teritorii românești legate de moartea omului: „când începe agonia, i se ținea lumânarea. Când să-i iasă sufletul, pun lumânărica în mâna mortului, ca să-și aibă lumină în calea grea a marei treceri. Dacă n-are cine-i ține lumânarea, se crede că nu va avea lunină după moarte. În asemenea caz era chemat cineva de pe drum (să țină lumânarea). De aici și blestemele: «*Să n-ai lumânări la moarti»!, «Sî n-aibî șini-ț țîni lumânarea»!"* [6, p. 462-463]. Dacă individul a murit fără lumânare, atunci tradițional, în ziua de Ovidenii (Intrarea Maicii Domnului în Biserică) sau în sâmbăta Duminicii Mare se dădea de pomană „o lumânărică cu ceva (o bulcuță, un vas cu apă ș. a.)" [6, p. 463]. În timpurile mai vechi lumânarea era folosită și la spălatul mortului: „se înfigeau (lipeau) în jurul albiei, în care a fost spălat mortul, patru lumânări care ardeau (un act de purificare prin foc)" [6, p. 463]. Acest ritual, numit și *scăldarea mortului,* este primul moment din ritualul înmormântării și simbolizează curățenia trupului răposatului asemeni corpului copilului numai ce născut la prima lui scăldătoare. În acest context, vom menționa că „lumina care i s-a ținut în mână sau la cap, în timpul repauzării, i se ține și mai departe tot în mâna dreaptă,ca și mai nainte, până ce se scaldă.Când se vâră în scaldă, atunci se stinge și se păstrează până la înmormântare, iar după înmormântare se aprinde, în trei seri dupăolaltă, în locul unde a repauzat mortul" [3, p. 33]. Lumânările aprinse la devla mortului simbolizează: „credința răposatului într-un singur Dumnezeu. Cele trei lumânari de la capul reposatului înseamna: Dumnezeu Tatal, Fiul și Duhul Sfânt. Cele patru lumânari în cele patru părți ale sicriului, înseamnă cele patru evanghelii care luminează lumea în cele patru părți ale pământului, cele patru virtuți cardinale: înțelepciunea, dreptatea, cumpătarea și bărbăția. Lumânarile aprinse din sfeșnicul cel mare îl întruchipează pe Domnul Dumnezeu Iisus Hristos cu Sfinții Săi, Lumina lumii, care luminează pe tot omul venit în lume. Lumânarile aprinse mai însemnează lumina credinței nostre creștinești, rugăciunile noastre fierbinți și dorința aprinsă ca sufletul răposatului să petreacă înaintea feței lui Dumnezeu în bine, fericire vremelnică și veșnică" [7, p. 17].

Deseori mortul putea fi așezat pe laiță, „aici ardea candela (candila), lumânările aduse și aprinse, fiind înfipte într-un vas cu făină. <...>. Mortului i se pune în mână o lumânărică cu o batistă, <...>, se făcea *toiagul* – lumânarea de lungimea mortului ce era pusă, în spirală, pe o farfurioară. Noaptea nu se lăsa mortul singur (într-o serie de sate) <...>, ci lăsau să ardă o lumânare)" [6, p. 463]. Se motivează că: „sufletul ce a murit cu lumânare se cheamă că e pregătit, e curat; – mergând înaintea lui Dumnezeu luminat cu lumină" [5, p. 489]. Și, din aceste considerente, lumânarea este apreciată drept sfântă mărturie închinată Domnului, de aceea credincioșii duc la biserică lumânări, dau lumânări de pomană, botează, cunună ca să aibă pe ceea lume lumină.

La moarte, lumânarea este lumina care se pune în mâna mortului, când acesta își dă duhul, spre a-i fi călăuză pe drumul de veci.

În locul unde un mort și-a dat sfârșitul, „în trei seri de-a rândul după înmormântare, se pune o ulcică cu vin, una cu apă, o bucată de pâine și o lumânare aprinsă" [4, p. 39].

Lumânarea aprinsa din mâna muribundului simbolizează limina vieții acestui creștin și respectul lui față de cuvântul lui Domnezeu: „Voi sunteți lumina lumii... așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să mărească pe Tatăl vostru Care este în ceruri... (Mt. 5, 14-16).

Lumânarea aprinsă din mâinile muribundului mai simbolizează și lumina lui Iisus Hristos care reprezintă lumina cea adevărată: „Eu sunt lumina lumii. Cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina Vieții» (1 Ioan 1, 2; Ioan 8,12; 2 Cor. 4, 4-6) [7, p. 8].

Tradițional, martorilor la slujba bisericească li se oferă lumânări aprinse cu o băsmăluță și un colacel – de sufletul dalbului de pribeag. Primirea lumânării aprinse simbolizează credința adevărată a omului în „Lumina lui Hristos" care povățuiește sufletul răposatului pe calea eternității.

Și la pomenirea mortului lumânarea este oferită ca pomană. La pomenirea celor ce au murit fără lumânare, cu câteva-i zile până la sărbătorirea Sfintelui Pasti se dă la altar o lumânare mare, creștinii o mai numesc făclie, alături de ea o băsmăluță sau un ștergar de culoare albă, care este aprinsă de către preot în toate zilele și la toate ceremoniile, ce vor avea loc în biserică dintre Paști și Înălțare.

Referințe bibliografice:

1. Burada, Teodor T. *Datinele poporului român la înmormântare*. Iași:Tipografia Națională, 1882. 158 p.

2. Cimpoi, Mihai. *Cumpăna cu două ciuturi. Carte despre ființa românească*. Timișoara: Editura «Augusta», 2000. 201 p.

3. Marian, Semion Florea. *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*. București: Grai și Suflet – Cultura Națională, 1995. 383 p.

4. *Mica colecțiune de superstițiile poporului român (deosebite credințe și obiceiuri) adunate de George S. Ioneanu*. Buzeu: Editura Librăriei Modernă A. Davidescu, 1988. 88 p.

5. Niculiță Voronca, Elena. *Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*. Vol. II. Iași: Polirom, 1998. 637 p.

6. Hâncu, Andrei. *Folclor al ritualurilor de familie*. În: *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazulu* (Texte inedite) [în 2 vol.].Vol.1. Chișinău: S.n., 2007, p. 411-477.

7. *Înmormântarea și Parastasele Cuvenite. Din scrierile părintelui Nicodim Mandita*. București: Editura AGAPIS, 2004. 33 p.

V. OXENTE, șef BP Copii, s.Molovata, r.Dubăsari

Descoperim localitatea împreună

Grație Programului Novateca biblioteca deschide pentru utilizatori poarta spre lumea Internetului, oferă servicii gratuite, moderne și inovatoare. Novateca nu numai că ne-a modernizat biblioteca, dar ne-a oferit șansa de a implementa Servicii Noi unde vom valorifica abilitățile și experiența noastră prin utilizarea calculatoarelor și a Internetului.

Primul SNB pe care l-a implementat Biblioteca Publică pentru Copii Molovata a fost „Click! Descoperim localitatea împreună", serviciu realizat în parteneriat cu APL, Biblioteca Publică, Casa de cultură, Liceul „Ștefan cel Mare" și Pensiunea turistică „Fata Morgana" - o provocare pentru cei 16 utilizatori, ei trebuiau să-și îmbunătățească abilitățile și competențele în domeniul TI, cât și cele de comunicare cu oamenii pentru a-i convinge despre rolul cheie al bibliotecii în comunitate.

Scopul SNB a fost de a readuce biblioteca la nivel de centru de informare și documentare a localității, de a stimula creativitatea utilizatorilor, de a-i implica în propria evoluție și informa cu posibilitățile și beneficiile utilizării calculatorului în scopul promovării accesului la informația locală, digitalizarea istoriei localității prin scanarea imaginilor vechi și realizarea unor fotografii noi.

Obiectivele SNB s-au axat pe instruirea utilizatorilor să descopere lumea, să facă propriile alegeri, să crească adulți, informați, responsabili. Prin implicarea în acest serviciu, utilizatorii și-au exploarat potențialul creator, iar motivația lor pentru învățare a crescut prin descoperirea de noi orizonturi în domeniul TI.

Prin implementarea acestui serviciu am urmărit: conștientizarea și implicarea tinerilor în viața istorică și culturală a localității, formarea unor deprinderi de a lucra în echipă, de culegere a informației, prelucrarea acestor informații și prezentarea lor în cadrul unor sesiuni de comunicare; cercetarea istoriei localității în vederea cunoașterii și promovării acesteia cu scopul aducerii satului în arealul turistic; scoaterea în evidență a imaginii bibliotecii, a rolului ei ca valorificatoare a tezaurului istoric și cultural al localității.

„Încărcați" cu darurile pe care localitatea și le face prin intermediul celor mai tineri membri ai ei, cu toți vom salva aceste noi informații în bagajul cultural, și mai mult, vom promova o imagine mult mai completă a comunității cu ajutorul bioblioteci. În timp cercetarea se va extinde, apelând la studiul cărților, monografiilor și a altor surse de informare: biblioteci mai mari, internet, arhive etc. Împreună cu voluntarii din grupul „Căutătorilor de comori" și cu alți membri ai comunității vom aprofunda căutările pentru a înțelege cât mai multe valori culturale locale, culese chiar de ei, aceste descoperiri îi vor apropia pe tinerii cercetători de comoara ascunsă în sânul localității lor, ei își vor îmbogăți bagajul de informații.

Instruirea grupului „Căutătorii de comori" a avut un impact pozitiv. Ei și-au dezvoltat competențele de accesare a Internetului pentru a contribui la o mai bună valorificare și cunoaștere a istoriei, obiceiurilor, tradițiilor, meșteșugurilor practicate în localitate, a personalităților molovițene.

Membrii grupului țintă au rămas mulțumiți de faptul că biblioteca le-a creat condiții pentru instruire, cunoașterea și valorificarea istoriei locale. Cunoștințele acumulate le vor fi necesare la orele de istorie, geografie, literatură, în elaborarea proiectelor, la realizarea diverselor lucrări de artizanat.

SNB se bucură de popularitate în localitate, iar biblioteca cunoscându-și valoarea este decisivă pentru continuarea ideilor serviciului prin lansarea altui SNB „TurișTI la noi acasă", care are ca scop pregătirea ghizilor turistici locali.

Prin implimentarea SNB biblioteca vine cu un mesaj către toți locuitorii satului de a se implica în studiul istoriei locale, care ne va leagă mai puternic de vatra natală, de locurile pitorești, de oamenii interesanți ai satului, de arhivele familiare, de tradiții și obiceiuri - tezaur scump pe toate drumurile vieții.

SVETLANA LISA, BM „E. Coșeriu”, Bălți, Filiala de Carte Românească

„Îmbolnăvit de Dumnezeu...”

Din cele mai vechi timpuri cartea este o făclie a înțelepciunii pentru toată lumea. Cu ea creștem, ne formăm ca personalitate, devenim cineva. Cartea este ca o oglindă magică ce ne reflectă istoria, cultura, civilizația. În același timp, cartea e și un refugiu pentru suflet, un dar de care te bucuri la nesfârșit.

O bibliotecă se consideră o Casă Mare a Cărții când orice activitate organizată se bazează pe carte: din ea ne informăm, cu ea ne relaxăm, o omagiem. E bine să cunoaștem cărțile, conținutul lor, dar e foarte bine să ne cunoaștem și autorii acestora. Ce ar fi Cartea fără persoana care a gândit-o? O întâlnire cu scriitorul preferat e o activitate de promovare a cărții, a creației scriitorului, e o motivare a generației în creștere la lectură, o posibilitate de a te îmbogăți spiritual.

Cu aceste gânduri, l-am invitat pe scriitorul Gheorghe Calamanciuc la Biblioteca Municipală „E. Coșeriu” la prezentarea cărții sale, „Vise cu Dumnezeu”. Criticul literar român Adrian Dinu Rachieru consemnase într-o recenzie despre un volum de poeme al lui Gh. Calamanciuc că Domnia sa „s-a îmbolnăvit de Dumnezeu”. O confirmare în acest sens e și această carte de proză pentru copii. Filiala de Carte Românească a Bibliotecii „E. Coșeriu” a organizat un ciclu de întâlniri cu genericul: „Lecturile sacrului”. Cartea a fost discutată, analizată de către utilizatorii bibliotecii, reprezentanți ai tuturor filialelor Bibliotecii și liceelor din municipiu: „M. Eminescu”, „L. Blaga”, „G. Coșbuc”, „B. P. Hașdeu”, Gimnaziul „A. I. Cuza”.

Volumul „Vise cu Dumnezeu” a fost editat în 2013, la editura PRUT INTERNAȚIONAL, Chișinău, ilustrațiile aparținându-i Olgăi Cazacu, învrednicindu-se de Premiul „Danaster” pentru proză al Fundației Culturale „Eco Art” din Iași, în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2013). Volumul înmănunchează șase povestioare: *Trandafirul, Mieluțul, Melcul, Ciocârlia, Vântul și Băiețelul cu cartea-n sân, Și ultimul vis*. Este destinată elevilor ciclului gimnazial, dar ideea înălțătoare promovată de carte în întregime – Spiritul atotsalvator al lui Dumnezeu trăiește în oricine și orice de pe acest pământ – lărgește substanțial aria dezbaterilor pentru cititorii de toate vârstele.

Gheorghe Calamanciuc este un poet al profundelor sentimente umane. În fiecare povestire-vis palpită sufletul autorului, respiră o nemărginită dragoste pentru neam și o tulburătoare suferință pentru destinul lui vitreg. Frumos ilustrate cu desene color, aceste vise-bijuterii captează atenția cititorului, ajută fără mare efort să-l ducă pe copil în lumea evocată de autor, trezindu-le micuților interesul pentru lectură.

Dorința copiilor de a afla de la scriitor cât mai multe părea să nu aibă margini: cum se scrie o carte?; ce-l motivează pe scriitor pentru a o scrie?; naratorul și autorul acestor proze din cartea „Vise cu Dumnezeu” este aceeași persoană?; scriitorul a pus în povestiri și momente autobiografice?; ce pozne făcea sciitorul la vârsta lor? Sunt doar câteva din întrebările copiilor, adresate scriitorului. Elevii au comentat cu emoție fragmentele ce i-au captivat, unele dintre ele au fost înscenate, emoționându-l pe invitatul special și cei prezenți, susținute de aplauze. Dialogul scriitor-copii a decurs într-un mod viu și interesant. Gheorghe Calamanciuc a rămas profund impresionat de ingeniozitatea admiratorilor săi. Autorul le-a mulțumit elevilor, a apreciat iscusința lor de a pătrunde în mesajul cărții.

Întâlnirile noastre au fost un superb omagiu închinat cărții, scriitorului. Prin intermediul acestor întruniri literare, o nouă generație de copii vine să descopere cine sunt purtătorii adevăratelor valori literare, creatori ce locuiesc în același oraș cu dânșii, textele cărții ajutându-le să înțeleagă mai profund că trebuie să fim cu toții mai buni cu noi și cu cei din jur, să fim optimiști, deoarece, când îți dorești foarte sincer ceva, Dumnezeu te ajută și visul ți se împlinește. „Lecturile” au dovedit încă o dată că biblioteca este un centru comunitar, unde fiecare găsește ceea ce caută, ce-și dorește. Și încă ceva foarte important: citind carti bune, poți deveni un om înțelept, împlinit.

Rubrică îngrijită de dr. hab. Anatol Eremia

Destinul cuvintelor - 4

Vocabularul limbii române

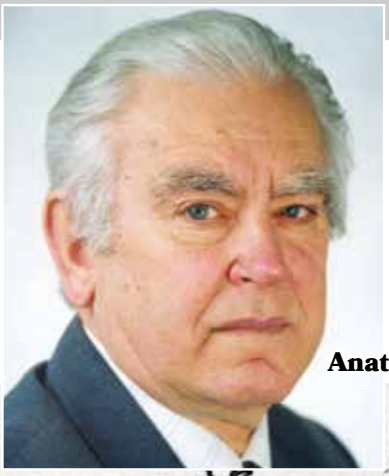

Anatol Eremia

Limba e produsul de secole și milenii al societății umane, ea servind oamenilor ca mijloc principal de comunicare și ca sursă de informare privind diversele aspecte ale vieții materiale și spirituale a generațiilor din diferite perioade istorice. Prin limbă o națiune s-a constituit și a evaluat menținându-se în timp și spațiu. Limba impune caracterul unității naționale și dezvoltă conștiința apartenenței oamenilor la o anumită naționalitate. Limba română, istoria, obiceiurile și datinile strămoșești au determinat specificul națiunii române, formând caracterul și temeliile apartenenței noastre etnice.

Esența raportului dintre limba unui popor și specificul său național a fost definită cu multă claritate de M. Eminescu: „Ceea ce voiesc românii să aibă e libertatea spiritului și conștiinței lor în deplinul înțeles al cuvântului. Și fiindcă spirit și limbă sunt aproape identice, iar limbă și naționalitate asemenea, se vede ușor că românul se vrea pe sine, își vrea naționalitatea, dar aceasta o vrea pe deplin".

Unitatea limbii române, vorbită în întreg spațiul geografic dacoromân, din nordul Carpaților până la Dunăre și Mare și de la Tisa până la Nistru și dincolo de Nistru, a fost recunoscută la est de Prut în istoricul an 1989, odată cu consfințirea limbii noastre ca limbă oficială pe teritoriul Republicii Moldova. Legiferarea statalității limbii române și revenirea la veșmântul ei firesc, la grafia latină, sunt opțiunile istorice ale românilor basarabeni în lupta lor de eliberare și statornicire națională.

Vocabularul limbii române include cuvinte de diferită vechime și origine, denumind noțiuni și obiecte din cele mai diverse domenii și sfere de activitate ale oamenilor. De aici necesitatea studierii în complex, dar și în mod separat, a unităților lexicale, cu aplicarea celor mai eficiente metode și principii de studiere. Cele mai vechi cuvinte ale limbii noastre sunt unitățile lexicale moștenite din latină și din limba geto-dacilor. Esența limbii române o constituie, bineînțeles, lexicul romanic și structura gramaticală de proveniență latină. De aceea zicem că limba română este de origine latină și că noi suntem un popor romanic.

În cursul istoriei, românii au venit în contact cu populațiile conlocuitoare și cu popoarele învecinate, din limbile cărora au preluat un anumit număr de cuvinte. Dintre acestea fac parte împrumuturile lexicale slave, care au pătruns în limba noastră începând din sec. VI-VII. Folosim în vorbirea curentă și cuvinte de origine greacă, turcică, ungară, franceză, germană. Indiferent de proveniența lor istorică și etnică, toate cuvintele întrebuințate de noi în mod obișnuit astăzi sunt considerate românești. Aceasta pentru că ele au fost adoptate de noi și adaptate la sistemul fonetic și gramatical al limbii noastre, fiind cunoscute și folosite de majoritatea vorbitorilor de limbă română.

Pe baza cuvintelor moștenite și a celor împrumutate au fost create și continuă să se creieze mereu în limba noastră noi cuvinte și termeni și noi îmbinări de cuvinte. Noile unități lexicale constituie categoria cea mai numeroasă a vocabularului limbii române contemporane. Dezvoltarea oricărei limbi presupune îmbogățirea permanentă a vocabularului be bază de surse i n t e r n e și e x t e r n e. Crearea cuvintelor pe teren propriu presupune folosirea unui ansamblu de procedee și mijloace lingvale interne care se află în strânsă legătură atât cu vocabularul, cât și cu morfologia, constituind obiectul unei discipline aparte, denumită f o r m a r e a c u v i n t e l o r.

Împumuturile din alte limbi reprezintă calea externă de îmbogățire a vocabularului limbii. În acest plan este important să cunoaștem cum au pătruns cuvintele împrumutate în limba noastră, în mod direct, prin contactul nemijlocit cu populațiile conlocuitoare, sau în mod indirect,

datorită relațiilor culturale, prin intermediul cărților și al scrisului în general. Împrumuturile directe au fost transmise pe cale orală, de la vorbitor la vorbitor, majoritatea lor având un caracter popular. Pe această cale au pătruns multe cuvinte din graiurile populațiilor slave, turcice, ungurești etc., unele dintre care au devenit apoi unități ale lexicului limbii române literare. Relațiilor culturale, cărților și scrisului își datoresc apariția numeroase cuvinte și termeni de proveniență latino-romanică.

Conform unei estimări aproximative, pe baza dicționarelor existente, structura vocabularului limbii române ar fi următoarea. Elemente tracodace de substrat – 0,96 %. Lexicul de origine romanică – 70 %, dintre care cuvinte moștenite din latină – 21 %, cuvinte franceze împrumutate, derivate și variante – 45 %, latinești savante – 2,3 %, italiene – 1,7 %. Total cuvinte slave, împrumutate, derivate și variante – 11,66 % (dintre care slave vechi – 7,68 %, bulgare – 1,18 %, rusești – 1,12 %, sârbești – 1,31 %, ucrainene – 0,22 %, poloneze – 0,15%), neogrecești – 2,37 %, germane – 2,47 %, maghiare – 2,17 %, turcești – 3,62 %, actuale engleze – 1,20 %. Onomatopeice – 1,18 %. De origine nesigură – 1,02 %. De origine necunoscută – 3,11 %. Categoriile de unități lexicale menționate, cuvintele moștenite, create pe teren propriu și împrumutate, prezintă fiecare în parte situații și particularități lingvale specifice.

De menționat însă este faptul că limba română, deși a fost influențată de mai multe limbi, nu și-a schimbat în esență vocabularul și structura sa gramaticală, continuând să rămână o limbă de origine latină. Contactele cu alte limbi au contribuit doar la îmbogățirea, diversificarea și nuanțarea semantică a fondului lexical.

„Interferențe culturale”...

În perioada 6-10 iunie, la București, România, s-a desfășurat o nouă etapă a proiectului „Interferențe culturale”, axat pe domeniul muzeistic și desfășurat cu suportul Ministerului Culturii și a Institutului „Eudoxie Hurmuzachi” pentru Românii de Pretutindeni.

Au participat 40 de angajați din domeniul muzeistic din Republica Moldova. Gazdele au oferi un vast program de activități culturale cu genericul „Zilele muzeografilor: Memorie, conștiință, istorie”. Din raionul Leova au participat directorii muzeelor din or. Leova, satele Borogani și Tomai.

A fost o ocazie deosebită pentru vizitarea Muzeului Național de Artă al României, Muzeului Colecțiilor de artă, Muzeului Țăranului Român, Muzeului Național al Satului „Dimitrie Gusti”, Muzeului Național Cotroceni și alte destinații turistice. Am beneficiat de comunicări și participări la conferințe și seminarii de specialitate. Colegii din România ne-au oferit acces în laboratoarele de restaurare textilă, grafică, pictură de lemn, ceramica și au împărtășit experiențe utile și inedite în acest domeniu. Am asistat la activități de cercetare și valorificare a patrimoniului muzeal, la ample programe expoziționale, la comunicări ce țin de educație muzeală și marketing.

A urmat conferința științifică la 15-17 iunie, Muzeul Național de Arta al Moldovei, eveniment asistat și salutat de Ministrul Culturii al Republicii Moldova, Monica Babuc; consilierul Prezidențial din România, Sergiu Nistor; ambasadorul României în Republica Moldova, E. S. Marius Lazurca; directorul general adjunct al Institutului „Eudoxiu Hurmuzachi” pentru românii de pretutindeni din România, Nicolae Brânzea. Conferința științifică „Patrimoniul cultural românesc: probleme de management, restaurare și punere în valoare” a cuprins trei ateliere la care au participat experți în domeniul patrimoniului cultural din Bulgaria, Ungaria, Serbia, Ucraina, România și Republica Moldova. Activitățile fac parte dintr-un proiect amplu dedicat muzeografilor din Republica Modova realizat de IEH în parteneriat cu Ministerul Culturii din Republicii Moldova. În cadrul acestor activități am constientizat problemele ce țin de muzeele din localitățile rurale și anume: Lipsa condițiilor de păstrare și restaurare a patrimoniului muzeistic; Asigurarea securității Muzeului; Dotarea cu mobilier adecvat expunerii pieselor de muzeu; Folosirea corectă a bugetului Muzeului; Asigurarea de fonduri materiale destinat procurării pieselor de patrimoniu....

E bine ca autoritățile să înțeleagă că doar entuziazmul lucrătorilor muzeistici nu poate asigura o bună funcționare a Muzeului, ca instituție de tezaur. Este actual de când lumea sloganul **„Cine nu investește în cultură, nu investește în viitor”**.

MARIA BORTĂ, șefa BP Costești

Hramul satului Costeşti

Sărbătoarea de Sfântul Nicolae în s. Costești a început cu slujba divină, oficiată de preoții localnici și cei din Huși, în frunte cu Parohul Vasile Ciobanu cu participarea sătenilor, conducerii locale împreună cu primarul satului, dna Natalia Petrea.

În această zi deosebită, curtea bisericii a fost înfrumusețată cu o expoziție-vânzare de lucrări cu tentă laică, confecționate de către tinerii ce frecventează cursurile de creație ale Centrului Sf. Filaret cel Milostiv. După serviciul divin, toți localnicii au mers în centrul satului la sărbătoarea propriu-zisă.

Festivitatea a fost deschisă prin felicitarea caldă a dnei Natalia Petrea. Au mai fost prezenți: președintele raionului Ialoveni, Anatolie Dimitriu, vicepreședintele Tudor Grigorița și Vita Dobele, ambasadoarea Letoniei în R. Moldova, primarul s. Ruseștii Noi, Pavel Codreanu și ex-ministrul agriculturii Ion Sula, etc.

În cadrul sărbătorii, Natalia Petrea a prezentat raportul de activitate pentru un an. La invitația primarului s. Costești și a voluntarului Cynthia Katocs, la sărbătoare a fost prezent directorul Corpului Păcii în Moldova, Tracey Hébert-Seck, care a vizitat și Biblioteca Publică, unde au fost implimentate două proiecte finanțate prin intermediul Corpului Păcii. Vizita a surpins-o plăcut pe dna Tracey Hébert-Seck.

Dorind să facă sărbătoarea cât mai plăcută a fost amenajată expoziția de lucrării țesute, brodate a iscusitelor gospodine. Nu a lipsit nici tradiționala **„Casa Mare”,** amenajată de gospodinele satului , care au muncit cu dăruire pentru a demonstra încă odată cât de frumoase sunt vechile tradiții românești.

Primăria a oferit participanților la expoziții premii în bani și diplome de participare. Printre cei premiați au fost colectivele grădinițelor nr. 1, 2, 3 și 4, LT „Olimp” și LT Costești, Biblioteca Publică, „Clubul femeilor în etate”, agentul economic „Oxmarpan” și asociația vânătorilor din Costești.

Administrația publică locală a oferit premii în bani pentru stimularea tinerilor care au contribuit la valorificarea satului în domeniul sportiv și al artei. Astfel, vicecampionul la judo, Andrei Mereacre și pictorul Alexei Luca, care a pictat stațiile de microbus din sat, au fost onorați cu premii în bani, diplome de onoare și, desigur, mulțumiri aduse direct de către primarul satului.

În cadrul sărbătorii au fost organizate întrecerii la ciclism, alergări, ridicarea greutăților, tragerea funiei, concursul de șah. Fiind o veche tradiție, nelipsită a fost și lupta la: găină, iepure, cocoș și premiul mare - un berbec. Duelurile încordate au fost adevărate spectacole.

Frumusețea sărbătorii a fost amplificată de ansamblurile de muzică din Costești, copiii și elevii tuturor instituțiilor de învățământ. Ion Suruceanu, Igor Cuciuc și prezentatorul TV Anatolie Melnic – localnicul nostru, care a încins atmosfera din scuarul Casei de cultură.

Spre finalul părții festive, primarul satului a mulțumit tuturor pentru participare la realizarea acestei sărbători.

Sărbătoarea a continuat cu „Hora Satului”, susținută de maestrul Anatolie Chiaburu.

ACULINA POPA, or. Rezina

Rezinenii au cinstit portul popular

Ultima duminică a lunii iunie a fost una specială pentru țara noastră, dar și pentru raionul Rezina. Frumos, cu cântec și joc, a fost sărbătorit, pentru prima dată, portul popular. La noi în raion sărbătoarea a fost amplificată de desfășurarea, în cadrul Zilei Naționale a Portului Popular, a Festivalului de Folclor „Cânt și Joc moldovenesc”.

De dimineață, 33 de colective folclorice din localitățile raionului, purtând straie populare autentice (confecționate recent prin contribuția Consiliului raional), au defilat pe strada din centrul orașului Rezina. După care toată lumea s-a prins în Hora

Neamului, pe piața din fața Consiliului raional. Priveliștea era încântătoare, capabilă să trezească în sufeltul fiecăruia dragostea pentru neamul vrednic din care ne tragem obârșia, pentru valorile sale nepieritoare și iscusința cu care și-a cusut bucuriile, necazurile și aspirațiile în portul național.

Au dat culoare evenimentului și vestiții noștri meșteri populari, care au vernisat expoziții în fața Palatului raional de cultură, bucurând ochiul și inima vizitatorului cu rodul muncii lor.

În continuarea sărbătorii, în incinta Palatului de cultură, s-a desfășurat prima ediție a Festivalului „Cânt și Joc moldovenesc", în cadrul căreia au evoluat colectivele prezente la sărbătoare. În debut, asistența, care prezenta o priveliște extraordinar de frumoasă, sala fiind plină cu oameni ce purtau cu mândrie costumul național, a fost salutată de dna Eleonora Graur, președintele raionului Rezina, dna Angela Racu, șeful Secției Cultură, dna Nina Postu, președintele AO „Sănătate", și dl Simion Tatarov, primarul de Rezina. Dumnealor au avut de spus doar cuvinte alese, referitoare la sărbătoarea din ultima duminică a lunii iunie și la neamul nostru, la valorile lui, printre care și portul popular – adevărată enciclopedie, care păstrează prin vremi istoria și aspirațiile urmașilor. De menționat că desfășurarea primei ediții a Festivalului „Cânt și Joc moldovenesc" a fost susținută parțial de către Ministerul Culturii printr-un proiect, la care Secția Cultură Rezina a aplicat în parteneriat cu AO „Sănătate".

La sărbătoare rezinenii l-au avut prezent și l-au omagiat și pe poetul Vladimir Rusnac, originar din satul Ciorna, care recent și-a sărbătorit onorabila vârstă de 80 de ani. Vădit emoționat de primirea cordială, pe care i-au făcut-o cei de acasă, dl Vladimir Rusnac a mulțumit tuturor și a citit câte ceva din creația sa, în care tot despre patrie și baștină era vorba.

Totodată, dumnealui i-a mulțumit primarului de Rezina, dl Simion Tatarov, pentru susținerea acordată la editarea recentă a cărții "Viața e un scrânciob".

Ulterior, poetul a mers la Ciorna, unde dna Elena Cazac, seful Bibliotecii Publice, împreună cu dna Svetlana Oncea, șeful Căminului de cultură, i-au organizat o întâlnire de suflet cu oameni din satul de baștină, întâlnire care a purtat frumosul nume de „Reveniți la baștină cu dor".

Poetul a venit în fața sătenilor cu o expoziție de fotografii despre viața și activitatea dumisale, una – de carte, dar și cu portretul soției, regretata Agnesa Roșca, executat de penelul maestrului Mihail Grecu (anume acest portret este reprodus pe coperta ultimei apariții editoriale a poetului Vladimir Rusnac „Viața e un scrânciob"). Acasă poetul a fost întâmpinat cu pâine și sare, cu „Mulți ani trăiască!", cu poezii din creația dumisale, recitate de copilași de la baștină.

Între timp, pe scena Palatului raional de cultură se cânta și se juca moldovenește. Spectacolul s-a desfășurat până hăt după-amiază, reușind să capteze atenția și sufletele spectatorilor.

Pe final, organizatorii au înmânat tuturor colectivelor participante, dar și meșterilor populari, diplome, toți primind și premii bănești pentru prestația de zile mari, pe care au etalat-o cu prilejul celor două sărbători ale neamului – Ziua Națională a Portului Popular și Festivalul de Folclor „Cânt și Joc moldovenesc".

LA CIREȘE, DE DUMINICA MARE

Text și imagini: **ION DORU**

Acesta a fost genericul Festivalului folcloric, inițiaat de către primăria comunei Cania, Cantemir, care a întrunit colective artistice, meșteri popualri, promotori ai culturii, datinilor și tradițiilor legate de Înălțarea Domnului, adică, de Duminica Mare. Primarul comunei, Tudor Munteanu, a subliniat importanța revigorării și promovării tradițiilor strămoșești, care vin să confirme bogăția folclorului nostru național, pe care avem datoria de a-l transmite din generație în generație. Formațiile „Canianca" din localitate, dinastia muzicală Raicu din Bucuria, Cahul (cond. acesteia, Gheorghe Raicu fiind originar din s. Cania – n.n.), dinastia de lăutari Popescu din Tartaul, „Crăițele" din Văleni, Cahul, împreună cu soții Torică și Lidia Bejenaru, ansamblul „DOREMICI" de la Casa raională de cultură, „Plamăce" din Stoianovca, „Văglence" din Plopi au readus în scena improvizată din centrul comunei cântece mai vechi și mai noi, dansuri, tradiții și obiceiuri din bătrâni, să asigure voia buna pe placul tuturor sătenilor care au avut posibilitate să admire și expoziția de lucrări ale meșterilor populari, ba chiar și să guste cireșele dulci.

ALA BUGAI, Secția cultură Drochia

SĂRBĂTOARE LA DROCHIA

O sarbatoare frumoasa si impresionanta s-a desfăsurat la 29 mai, curent, în or. Drochia, pe Piata Independenței.

A devenit déjà o buna tradiție ca în fiecare an, în zilele de 23-29 mai să se desfășoare un șir de activități, consacrate Zilelor Scrisului și Culturii Slave în Republica Moldova.

In cadrul sarbatorii respective a fost prezentată și o colectie unicală a păpușilor rusești „Matrioșca", articole originale a lucrului manual în lemn, pânză, lut și ceramică, care au impresionat vizitatorii. La eveniment au participat colectivele institutiilor preșcolare din oraș, care au prezentat expoziția de păpuși și colaboratorii Bibliotecii publice raionale „Iulian Filip", care au venit cu o ezpoziție selectă de cărți în limba slavonă cu genericul „Ia bucvi vedaiu, ctob govoriti dobro".

Grație unei bune organizari de către Primaria orasului în colaborare cu Organizația „Russcaia Obscina" și Secția cultură Drochia s-a desfășurat și un concert de zile mari, cu participarea micuților de la grădinițele din oraș, a elevilor de la Liceul rus nr. 3 și Liceului Teoretic „M. Eminescu", a ansamblului „Sudarușca", conducător artistic Veaceslav Mazur, de la Casa raionala de cultură, care au venit cu un program inedit de cântece în limba popoarelor de origine slavă.

In cadrul concertului au evoluat și elevii Școlii de pictură din oraș, care au demonstrat colecția vestimentară a modelierului Valeria Borziac, fosta elevă a instituției sus numită, confecționată în parteneriat cu profesorul Ludmila Tetco.

Despre importanța acestei sărbători a menționat și Ambasadorul Ungariei în Republica Moldova, care a fost oaspete de onoare. Domnia sa a manifestat un viu interes față de expozițiile prezentate, dar a asistat și la concertul de închidere a Zilelor Slavone.

Participanții de la grădinițe au prezentat un colorit variat al vestimentației naționalităților de origine slavona și au încins o horă a copiilor, fiind susținuți cu admirație de cei prezenți la sărbătoare.

Orășenii și oaspeții orașului au fost felicitați cu sărbătoarea de primarul Nina Cereteu, de locțiitorul conducătorului organizației „Russcaia Obscina", Elena Russu și, desigur, de dl Ambasador al Ungariei, Matias Zilaghi.

A fost un eveniment semnificativ, care a avut un impact relevant pentru spectatorii drochieni, printre care sunt mulți cetățeni ruși, și ucraineni.

În final tuturor participanților la eveniment li s-a înmânat câte o diplomă din partea Primăriei orașului și toți s-au întors pe la casele lor, cu sufletul plin de emoții plăcute, luând cu sine amintirea unei zile frumoase.

ANGELA URSACHE, șef BP Mateuți

Copilărie fericită cu personajele basmelor!

La 1 iunie 2016, 16 utilizatori ai Bibliotecii Publice Mateuți și Formația etnofolclorică „Comoara" au preznetat programul artistic întitulat „Copilărie fericită alături de personajele din povești!". Doamna Angela Ursachi, primar de Mateuți, a adresat frumoase felicitări cu ocazia sărbătorii tuturor participanților.

Personajele poveștilor, Guguțelele, Zâna Poveștilor, Cenușăresa, Zâna Veseliei, Prințul și Făt-Frumos au îndemnat participanții să vină în Lumea basmelor unde Împărat este doar copilul. Zânele cu bagheta magică au trezit la viață personajele care au revenit la rolul lor.

Au participat 16 utilizatori de la Biblioteca Publică Mateuți care au recitat poezii, au dansat și au cântat. Pentru a participa la această sărbătoare, ei au însușit și perfecționat numerele artistice în Sala Multimedia, exersând la Karaoke, tot odată deprinzând mișcările coregrafice respective pentru prezentarea dansurilor în fața publicului. Formația etnofolclorică „Comoara", cond.artistic, dna Elena Platon, a interpretat trei cântece culese din partea locului.

În cadrul sărbătorii au mai avut loc concursurile: „Cine ghicește Câștigă!", „Frământări de Limbă!", etc. Copiii au finisat sărbătoarea dansând și cântând împreună cu personajele și participanții spectacolului respectiv.

ION DOMENCO, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

ÎȘI VA ASUMA CINEVA RESPONSABILITATEA PENTRU VATRA LUI SULAC?

Despre cel mai mare rapsod al plaiului moldav, Nicolae Sulac, s-a scris, probabil, cel mai mult în țărișoara noastră. Despre figura legendară a artistului s-au editat câteva cărți, s-au turnat pelicule cinematografice. Dar, la sigur, nici unul din autorii acestor valori inestimabile nu și-ar fi imaginat că, foarte curând, la doar ceva mai bine de un deceniu (!) de la trecerea la cele veșnice a interpretului-nepereche, amintirea-i va fi dată uitării, Casa-muzeu din satul de baștină, Sadâc, să fie, practic, lăsată de izbeliște, năruindu-se văzând cu ochii...Incredibil, dar este cruda realitate:acest tezaur al înțelepciunii, al demnității neamului, această casă a creației noastre populare s-a pomenit într-un hal fără de hal, fără de stăpân, de te podidesc lacrimile atunci, când vezi gardul din nuiele distrus, un lacăt mare cât ziua de ieri la ușă, cu un geam spart, cu relicve de valoare-zestrea neamului!- ce zac prăfuite și compromise în iatacul casei, cu pereții ce se clatină înfiorător, parcă a dojană...

Și mai trist e că nimeni nu vede, nu știe cum poate fi stăvilit acest adevărat dezastru. Autoritățile locale-primăria, consiliul comunal Sadâc-constată, cu tristețe, că atât timp, cât imobilul aparține Fundației „Nicolae Sulac" (director – Dumitru Marin, un sadâcean șu dumnealui-n.n.), localnicii nu pot întreprinde nimic, deși s-au adresat cu un demers către Ministerul Culturii de a transmite casa-muzeu la balanța Consiliului raional; primarul comunei, Ion Gârnu, ne-a mărturisit că a avut o discuție telefonică cu dl Dumitru Marin vis-a-vis de această problemă, acesta declarându-i...că are de gând să scoată la vânzare edificiul (!?). Același lucru îl declară și Serviciul cultură al Consiliului raional Cantemir, care invocă faptul că, deocamdată, conducerea Fundației culturale cu sediul la Chișinău este inertă și nu reacționează la semnalele transmise în această problemă.

Dar iată și răspunsul primit de la doamna ministră a Culturii, Monica Babuc (nr. 23-09, din 06.06.2016), la demersul expediat de Consiliul raional Cantemir, la finele lunii aprilie curent: „Problema funcționării Casei-muzeu Nicolae Sulac din s. Sadâc este în vizorul Ministerului Culturii, care în repetate rânduri a atenționat conducerea Fundației Nicolae Sulac despre necesitatea înregistrării instituției muzeale în Registrul muzeelor din Republica Moldova, conform prevederilor art. 18, alin. (2) din Legea muzeelor nr. 1596-XV din 27 decembrie 2002. Cu regret, deocamdată, solicitările nu s-au soldat cu vreun rezultat...În temeiul acestor acte normative, Fundația Nicolae Sulac poartă întreaga răspundere pentru întreținerea și buna funcționare a muzeului... Ministerul susține transmiterea Casei-muzeu de la balanța Fundației Nicolae Sulac la balanța Consiliului raional Cantemir. În cazul soluționării problemelor de ordin organizatoric și financiar, Ministerul Culturii, prin instituțiile sale specializate, va acorda tot sprijinul metodic necesar la elaborarea concepției expoziției muzeale și la organizarea spațiilor de depozitare a colecțiilor".

Totuși, doamnă ministră Babuc, nu este clar cine, când și cum va „soluționa problemele de ordin organizatoric și financiar", nu se întrezărește nici o soluție viabilă, reală, concretă vis-a- vis de înregistrarea instituției muzeale în Regis-

trul muzeelor din RM. Evident, primăria, Consiliul comunal Sadâc trebuie să fie mai insistent și consecvent în privința transmiterii muzeului la balanța autorităților locale, având, în acest sens destule competențe, pârghii administrative (cum ar fi faptul că terenul din jurul Casei-muzeu, împrejmuit cândva, nu aparține Fundației și, deci, este exploatat fără nici o impozitare; în toți acești ani Fundația n-a investit nimic întru menținerea instituției date într-o stare satisfăcătoare ș.a.m.d.). În caz contrar, riscăm să fim calificați de urmași nu doar niște indivizi uituci, dar și indiferenți, nepăsători, ba chiar, și lași față de marele nostru artist, care ne-a lăsat drept moștenire un întreg arsenal de perle folclorice-doine, balade, melodii alese, culese din moși-strămoși. Poate că apelăm și la susținerea partenerilor noștri din județele Vaslui, Galați, Brăila, Tulcea, care sunt receptivi atunci când vine vorba de conservarea și promovarea perpetuă a tezaurului folcloric al neamului nostru?

TATIANA FOLIUȘNEAC, OLGA BURAC, CRF a BPO Rîșcani

„Femeia în format digital”

Serviciul Nou de Bibliotecă **„Femeia în format digital“** a fost implementat în perioada **17 martie – 12 mai 2016** în cadrul **Centrului Regional de Formare** a Bibliotecii Publice Orășenești Rîșcani cu scopul ridicării statutului de femeie din orașul nostru și transformarea ei în persoană modernă, activă, cu o poziție civilă fermă, respectată în familie și comunitate. Responsabili — **Burac Olga** și **Foliușneac Tatiana**, traineri la CRF Rîșcani, director BPO Rîșcani, **Sacaliuc Galina.**

La inaugurare au participat 19 femei din oraș interesate de acest serviciu. Dna **Sacaliuc Galina**, directorul BPO Rîșcani, a informat publicul despre activitățile preconizate în cadrul SNB „Femeia în format digital“. La eveniment au fost prezenți partenerii serviciului: asistentul social - **Ursul Svetlana**; asistentul medical – **Osipova Svetlana**; specialistul de la Secția Cultură Rîșcani - **Gherman Claudia**; vice-primarul de Rîșcani – **Dancenoc Lidia**; medicul **Dvoițeva Maria**; terapeutul **Movilă Iulia.**

După inaugurare au urmat patru traininguri:

— Trainingul I, **24 martie 2016, „Să fii sănătos e la modă”.**

— Trainingul II, **31 martie 2016, „Cea mai gingașă și atrăgătoare”.**

— Trainingul III, **7 aprilie 2016, „Frumusețea v-a schimba lumea”.**

— Trainingul I, **4-8 aprilie 2016, „Lumea în palmă”.**

La 12 mai 2016 în incinta Centrului Regional de Formare a avut loc activitatea de lansare a primei promoții a serviciului nou de bibliotecă „Femeia în format digital.

La eveniment a fost primarul or. Rîșcani, **Victor Bogatico**, care împreună cu **Svetlana Ursul**, asistent social au felicitat trei familii care au împlinit 60, 55 și 35 de ani de căsnicie — **Elpujan Ana și Vasile; Dvoițeva Maria și Victor; Sacaliuc Galina și Mihai.** Ele au fost menționate cu diplome, flori din partea Centrului Regional de Formare au primit cadouri. Cu felicitări au venit elevii cl. a VI-a **Burac Andrei, Prodan Alexandru, Nabiev Rasim**, liceul „L. Damian“ și eleva cl. a XI-a **Secară Loreana**, liceul „Liviu Damian“ care au promovat poezii și un buchet de melodii.

Cu diplome au fost menționate trainerii **Olga Burac** și **Tatiana Foliușneac** pentru implementarea cu succes a noului serviciu, înmînate de primarul **Victor Bogatico.**

Toate participantele din cadrul serviciului au primit diplome de participare.